

TRIBUNE

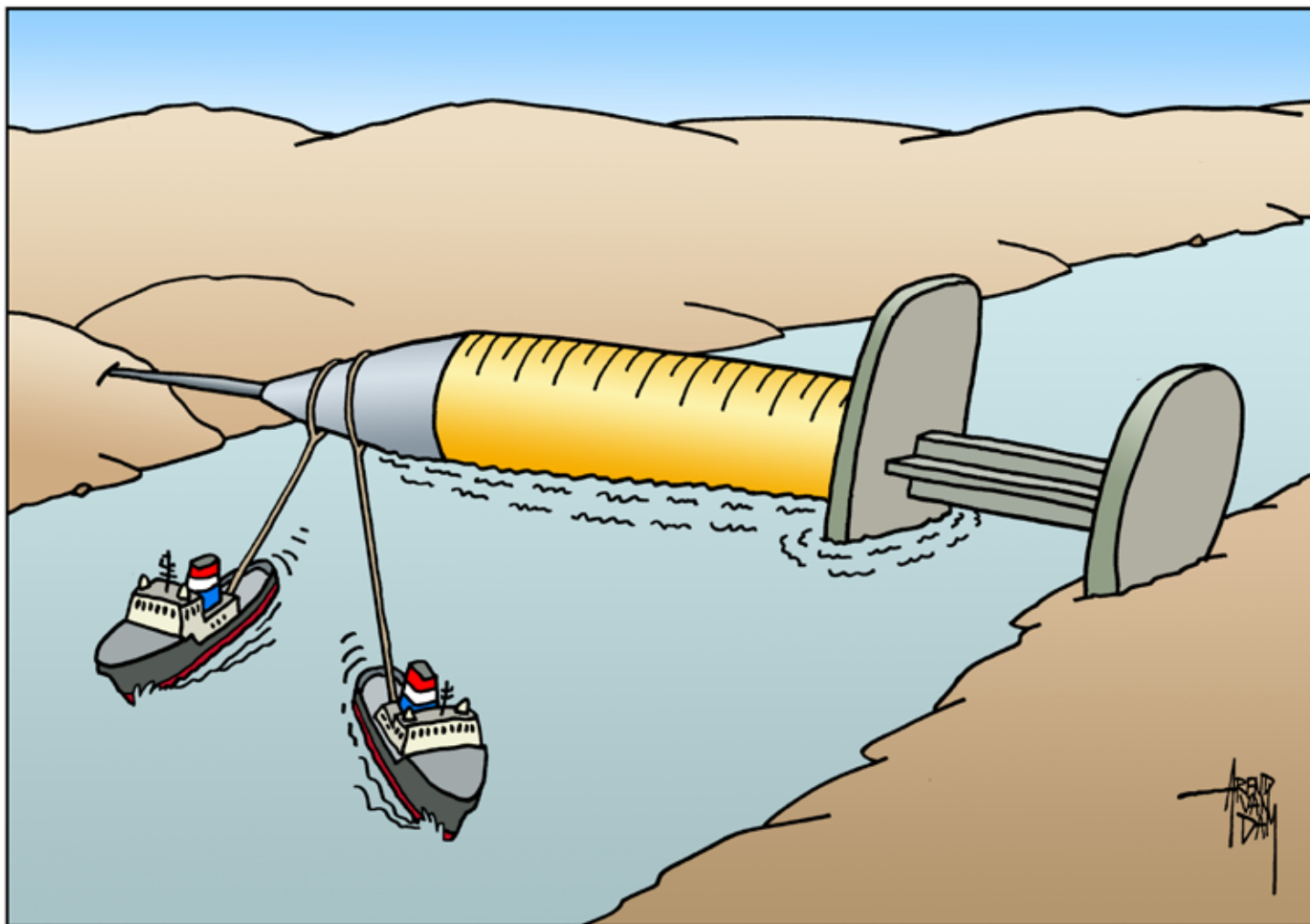
Nieuwsblad van de SP • jaargang 57 • nr. 4 • april 2021 • € 1,75 • www.sp.nl

OMDAT JE HET WAARD BENT?
**'ASBEST IN
MAKE UP'**

VERKIEZINGEN: 9 ZETELS
ARNHEM WINT AFVALSTRIJD

Arend van Dam

SP-WEBSOP

Kijk eens op de webshop voor boeken, kleding en actiemateriaal.
shop.sp.nl

DE SP ZET ZICH IN VOOR MENSELIJKE WAARDIGHEID, GELIJKWAARDIGHEID EN SOLIDARITEIT

TRIBUNE IS EEN UITGAVE VAN DE SOCIALISTISCHE PARTIJ (SP) EN VERSCHIJNT 11 MAAL PER JAAR

Redactie
Diederik Olders (h), Lesley Arp
Daniël de Jongh, Xander Topma

Vormgeving
Nenad Mečava, Gonnie Sluijs

Aan dit nummer werkten mee
Robin Bruinsma, Maurits Gemmink
Wiebe Kiestra, Karen Veldkamp

Foto omslag
Istockphoto.com

Illustraties
Arend van Dam
Wim Stevenhagen

De Tribune op Internet
www.sp.nl/nieuws/tribune

Abonnement
€ 5,00 per kwartaal (machtiging)
of € 20,00 per jaar (acceptgiro).
Losse nummers € 1,75.
SP-leden ontvangen de Tribune gratis.

SP algemeen
T (088) 243 55 55
F (033) 462 55 12
sp@sp.nl
www.sp.nl

Abonnementen- en ledenadministratie
Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort
T (088) 243 55 40
E administratie@sp.nl

Redactie Tribune
Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort
T (088) 243 55 42
F (033) 462 55 12
E tribune@sp.nl

De Tribune in gesproken vorm
Belangstellenden voor de Tribune op cd kunnen contact opnemen met de SP-administratie.

Incasso contributie

Veel leden van de SP betalen hun contributie via een incassomachtiging. Sinds 1 oktober 2013 incasseert de SP het bedrag van de contributie in de eerste week van elk kwartaal. Daarbij vermelden we, conform wettelijke regels het betreffende lidnummer en het zogeheten incassanten-ID van de SP, te weten [NL86ZZZ403462460000](https://www.rijksdienst.nl/identificatiecode). Bij vragen over contributie-inning, kunt u contact opnemen met de ledenadministratie van de SP, via (088) 243 55 40 of administratie@sp.nl

Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

IN DIT NUMMER

'Het is een dagkoers'

Verkiezingsuitslag 6

6

Jasper & Jimmy

Net wel / net niet Kamerlid

10

Wie mooi wil zijn...

Vuile cosmetica

12

'Sekswerk is werk'

Branche schreeuwt om steun

20

Rattenstad stemt 'ja'

Afvalreferendum Arnhem

26

- 4 Actueel: Tijd voor 'functie elders' Rutte
- 25 Uitgelicht: Rotterdam kampioen tegelwippen
- 28 LinksVoor: Ankie Petersen, een SP'er in de kazerne
- 29 Even voorstellen: jongerencoördinator Nathalie de Rooij

- 16, 17, 18, 19 Nieuws 30 Prikbord 31 Puzzel
- 32 Theo de buurtconciërge

COLUMN

Wij zijn de SP!

Onze partij is altijd onder de mensen. En ondanks de coronamaatregelen waren we dat ook in de afgelopen campagne. Vele afdelingen en honderden SP'ers gingen langs de deuren met de anderhalve-metermat, belden onze sympathisanten op en duwden honderdduizenden flyers door de brievenbussen. Tegen al die SP'ers wil ik zeggen: bedankt! Bedankt voor jullie oneindige inzet in een lastige periode.

De uitslag heeft ons geen winst gebracht, en ook andere partijen aan de linkerkant niet. Er lijkt een gure rechtse wind te gaan waaien, waar mensen de dupe van gaan worden. Van de vorige crisis weten we nog dat vooral de mensen die het toch al moeilijk hadden de rekening gepresenteerd kregen. Dat mag niet weer gebeuren. Een sterke SP is daarom keihard nodig.

Rutte en Kaag beloofden nieuwe politiek, maar ze gaan gewoon door met de oude. De transparantie waar ze de mond van vol hebben, is ver te zoeken. Machtspolitiek om de Tweede Kamer buitenspel te zetten en kritische Kamerleden de mond te snoeren. Dat zullen wij niet accepteren. Als grootste linkse partij is het aan ons om te zorgen dat de crisis straks niet betaald gaat worden door de mensen die de rekening van de vorige crisis nog voelen.

De afgelopen weken hebben honderden mensen zich aangemeld als lid; de stembussen waren op 17 maart nog niet dicht of de aanmeldingen stroomden binnen. Al deze mensen voelen de noodzaak om op te staan. Juist nu. Omdat ze weten wat er komen gaat met weer 4 jaar Rutte aan het roer.

Samen zullen we misstanden bestrijden en problemen aanpakken. In de buurt en in het land en overal waar dat nodig is. Want wij zijn de SP!

Lilian Marijnissen
fractievoorzitter SP

LILIAN MARIJNISSEN

‘AFREKENEN MET DEZE MACHTSPOLITIEK’

Mark Rutte is weer eens wat vergeten. En loog. En de demissionaire coalitiepartijen laten hem er weer mee weggomen. ‘Functie elders’ zou wat de SP betreft voor Rutte moeten gelden. Wie wil hem nog aan een meerderheid helpen? Marijnissen: ‘Wij zullen dat niet doen.’

EEN FOTO VAN DE NOTITIES van verkenner Kajsa Ollongren met daarop de woorden ‘Pieter Omtzigt functie elders’. Zo kwam aan het licht dat Rutte een poging heeft gedaan om een pas gekozen Tweede Kamerlid naar een andere functie weg te promoveren, zodat hij het nieuwe kabinet niet meer tot last zou zijn. Een week lang ontkende Rutte dat hij over Omtzigt had gesproken, tot er in gespreksverslagen zwart-op-wit te lezen viel dat dit wel degelijk het geval was. Een debat in de Tweede Kamer moest op 1 april opheldering geven over deze leugen van Rutte en wat dit betekent voor de formatie van het nieuwe kabinet.

Waar andere partijen in de Tweede Kamer nog opkeken van dit nieuws, was het voor SP-leider Marijnissen niet echt een verrassing: ‘Het is een lelijk inzichtje in de machtspolitiek van de VVD. Maar verbaasd waren wij als SP niet. Er is een heuse doctrine naar Rutte vernoemd. Dat is niet voor niks.’ Als voorbeelden noemt ze de Hawija-bombardementen waarbij is gelogen over burgerslachtoffers, de leugens van oud VVD-minister Zijlstra en het spontane gebrek aan herinneringen bij Rutte over contacten omtrent het afschaffen van de dividendbelasting.

‘Kaags nieuw leiderschap: oude wijn in nieuwe zakken’

hard: ‘Voor Rutte is de waarheid slechts een optie. Een leugen is pas een probleem als die uitkomt. De vraag waar het om moet gaan is of de kamer het echt serieus neemt en een grens wil trekken. Het gaat er om wie er nog bereid is om deze VVD met Rutte aan een meerderheid te helpen. Wij zullen dat niet doen. Het is tijd om af te rekenen met deze machtspolitiek.’

Voor de bühne

Een motie van afkeuring werd midden in de nacht aangenomen met alleen een tegenstem van de VVD. De ingediende motie van wantrouwen, een veel zwaarder middel waarbij Rutte direct zou moeten opstappen, werd verworpen doordat VVD, D66, CDA en CU tegen stemden. Met de hulp van deze partijen voelde Rutte zich voldoende gesteund om, ondanks een aangenomen en ongekend harde motie van afkeuring, toch door te gaan als demissionair minister-president.

Er is veel duidelijk geworden in het eerste debat van de nieuwe Tweede Kamer. Dat het ‘nieuw leiderschap’ van Sigrid Kaag een loze kreet was – of dat de D66-slogan ‘niemand laten vallen’ vooral op de leugenachtige Rutte sloeg. Dat de oude coalitie, inclusief het voor de bühne zeer verontwaardigde CDA, de kans op een doorstart niet wil verspelen. Herstel van het vertrouwen in de politiek zal niet vanuit Den Haag komen. Verandering zal van onderop moeten komen. Dat klinkt als een klusje waar de SP voor gemaakt is. •

tekst Xander Topma
foto Bart Maat / ANP©
beeldbewerking SP

Arrogantie van de macht

Het verweer van Rutte op de openbaring was dat hij zich niet kon herinneren over Omtzigt gepraat te hebben met de verkenner. Tijdens het debat noemde Marijnissen ook de uitspraak van Rutte dat niemand een verklaring over de gelekte notitie zou geven. Volgens de SP-fractievoorzitter is het onderdeel van een groter probleem: ‘Wat we hier zien is de arrogantie van de macht. Weigeren verantwoording af te leggen. Je eigenbelang boven dat van het land plaatsen. Dit mag de Kamer niet accepteren. Dit is geen ongelukje. Dit gaat om onze democratie.’ In haar eindoordeel is Marijnissen dan ook

Welkom nieuwe leden!

Ons land heeft voor de komende vier jaar de nieuwe volksvertegenwoordiging gekozen. De verkiezingsuitslag is voor ons een teleurstelling: verlies voor de SP en andere linkse partijen en veel zetels voor rechts. Reden voor ons om de verkiezingen en onze campagne grondig te evalueren. Dat gaan we doen met een enquête voor alle afdelingen, kiezersonderzoek door ons wetenschappelijke bureau en door gesprekken met mensen. Dat laatste vind ik erg belangrijk, dat hoort bij onze partij. Zoals Lilian ook al zei: ‘Onze partij is altijd onder de mensen.’ Sommige afdelingen zijn hier al mee gestart: direct na de verkiezingen gingen zij de wijken in waar we veel stemmen halen maar er nu ook veel verloren hebben. Zo kunnen we erachter komen wat mensen in andere partijen zien, wat wij niet (meer) hebben. Of waarom ze helemaal niet naar de stembus zijn gegaan.

Maar gelukkig valt er ook veel positiefs te melden: duizenden SP'ers hebben enthousiast campagne gevoerd, onze Lilian deed het heel goed en we hebben sinds de verkiezingen honderden nieuwe leden kunnen inschrijven. Opvallend is dat op de avond van de verkiezingen, nadat de eerste uitslag bekend was geworden, zich meteen nieuwe leden meldden. Zij willen meer doen dan alleen hun stem uitbrengen. Graag heet ik alle nieuwe leden van harte welkom!

Het is belangrijk dat we juist nu op volle kracht blijven strijden voor een rechtvaardige samenleving. Er valt zoveel te verbeteren als het gaat om de kloof tussen arm en rijk, kansen voor jongeren, klimaat, wonen, zorg, het toeslagenschandaal... Zoals Jimmy Dijk verderop in deze Tribune ook zegt: ‘Wij moeten meer dan ooit aan de bak en mogen de mensen nu het even tegenzit niet aan hun lot overlaten.’

RESULTAAT: VAN 14 NAAR 9 ZETELS

Een tegenvallend resultaat. Van 14 naar 9 zetels in de Tweede Kamer is geen reden tot feest. Een eerste voorzichtige analyse van partijsecretaris Arnout Hoekstra: 'Het is een dagkoers. Actuele thema's spelen een hoofdrol.'

Foto Maurits Gemmink

Net als de campagne was de uitslagenavond anders dan anders. Niet samen met partijgenoten met een drankje de smart delen, maar achter een schermje kijken naar Arnout Hoekstra, Maarten Hijink en Jannie Visscher die een eerste duiding van de uitslag gaven.

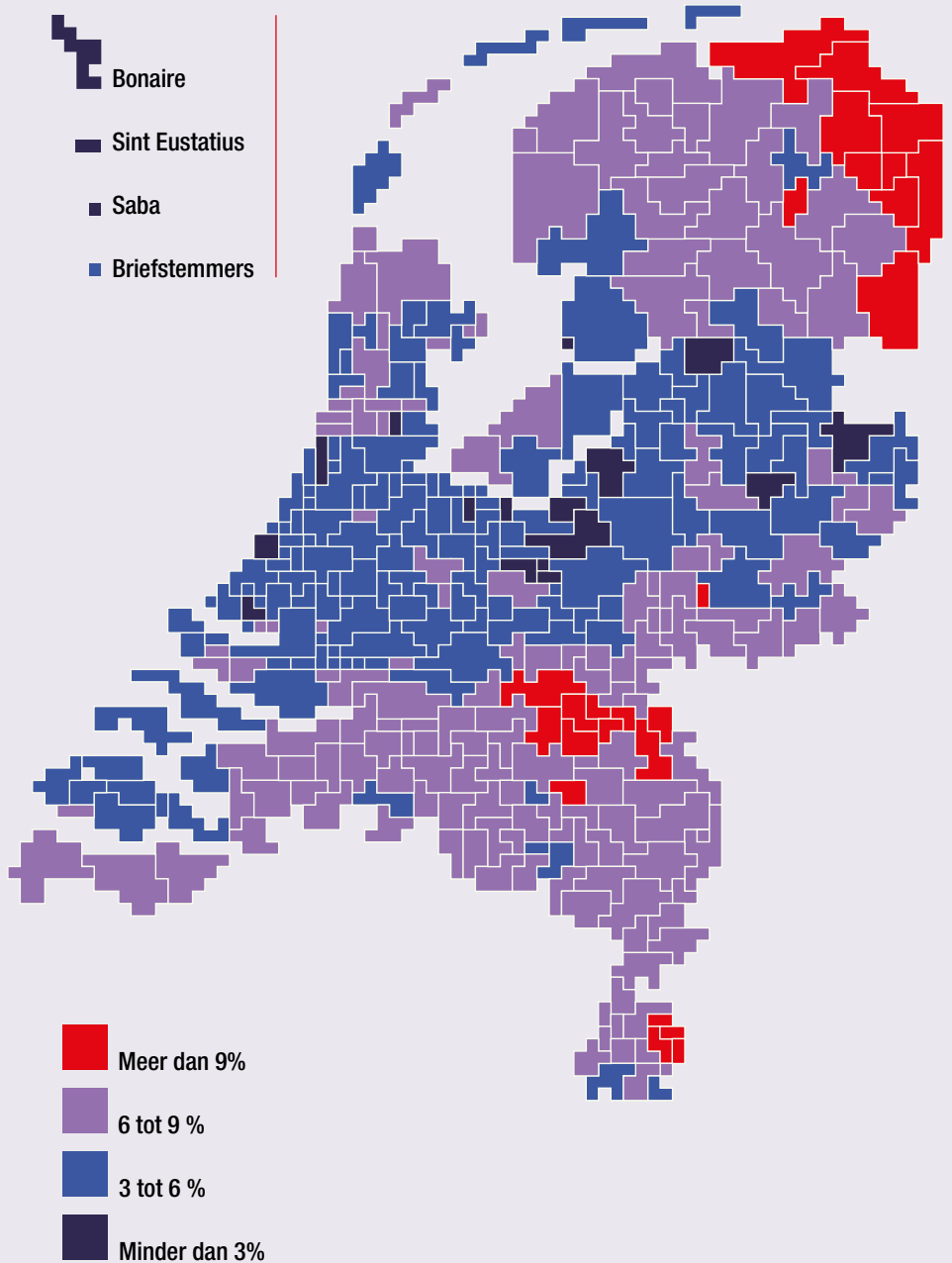
HOEKSTRA WIL VOORZICHTIG formuleren. Het is nu immers vooral aan de leden om de basis te leveren voor de analyse van de uitslag: 'We gaan op allerlei manieren nadenken hoe we het beste kunnen leren van deze uitslag. In het campagneteam wordt natuurlijk goed geëvalueerd. Het Wetenschappelijk Bureau van de SP heeft analyses uit kiezersonderzoeken bij elkaar gebracht en maakt hier een overzicht van. In de Tweede Kamerfractie is erover gesproken, op het partijkantoor. Maar het belangrijkste: de leden moeten hun zegje kunnen doen. De afdelingsvoorzitters hebben een vragenlijst gekregen voor het analyseren en evalueren van de campagne. Het zou goed zijn als ze dat in de afdeling bespreken met de leden. Het zou ook goed zijn als leden langsgaan bij stemmers om hen te vragen waarom ze wel of niet op de SP hebben gestemd. Het is altijd goed om de overwegingen van mensen zelf te horen.'

Eerste reacties

Anderhalve week na de verkiezingen was er een Partijraad, via zoom. Daar zijn al wat eerste analyses gegeven door afdelingsvoorzitters. Een paar voorbeelden. 'De uitslag van deze verkiezingen lag niet aan de campagne, die ging goed. Het ging om onze politieke strategie, of juist het ontbreken daarvan.' 'Wat mij betreft had de campagne nog iets langer mogen duren, want er zat steeds meer pit en steeds meer vaart in.' 'We doen het zeer slecht onder jongeren. Ons verhaal, de thema's die we aansnijden en de manier waarop we ons uiten lijken bij hen niet aan te slaan.' 'Het positieve verhaal dat Lilian heeft uitgedragen tijdens de campagne spreekt ons heel erg aan. Wij vonden dat echt een verfrissing. We moeten juist laten zien dat we bereid zijn om verantwoordelijkheid te willen nemen.'

GEMEENTE	PERCENTAGE
Aa en Hunze	7,1%
Aalsmeer	3,3%
Aalten	6,6%
Achtkarspelen	6,4%
Alblasserdam	5,1%
Albrandswaard	4,9%
Alkmaar	6,6%
Almelo	6,8%
Almere	6,3%
Alphen aan den Rijn	4,9%
Alphen-Chaam	5,3%
Altena	4,1%
Ameland	4,4%
Amersfoort	4,8%
Amstelveen	4,8%
Amsterdam	4,9%
Apeldoorn	5,5%
Arnhem	6,3%
Assen	9,1%
Asten	7,3%
Baarle-Nassau	6,7%
Baarn	4,0%
Barendrecht	4,6%
Barneveld	2,1%
Beek	6,6%
Beekdaelen	7,5%
Beemster	3,9%
Beesel	7,2%
Berg en Dal	7,8%
Bergeijk	6,1%
Bergen (L)	8,6%
Bergen (NH)	4,6%
Bergen op Zoom	6,8%
Berkelland	7,1%
Bernheze	10,2%
Best	7,1%
Beuningen	7,4%
Beverwijk	7,3%
Bladel	7,6%
Blaricum	3,4%
Bloemendaal	2,6%
Bodegraven-Reeuwijk	3,3%
Boekel	8,0%
Bonaire	2,5%
Borger-Odoorn	8,6%
Borne	6,3%
Borsele	4,6%
Boxmeer	10,9%
Boxtel	8,7%
Breda	6,0%
Brielle	6,0%
Bronckhorst	5,3%
Brummen	6,7%
Brunssum	10,6%
Bunnik	3,6%
Bunschoten	1,5%
Buren	4,4%
Capelle aan den IJssel	6,2%
Castricum	4,6%
Coevorden	6,9%

Cranendonck	7,3%	■
Cuijk	10,0%	■
Culemborg	5,0%	■
Dalfsen	4,3%	■
Dantumadiel	6,7%	■
De Bilt	4,0%	■
De Fryske Marren	5,8%	■
De Ronde Venen	3,4%	■
De Wolden	4,6%	■
Delft	5,4%	■
Den Helder	6,4%	■
Deurne	8,1%	■
Deventer	6,8%	■
Diemen	5,3%	■
Dinkelland	3,1%	■
Doesburg	10,1%	■
Doetinchem	8,0%	■
Dongen	7,3%	■
Dordrecht	6,5%	■
Drechterland	5,2%	■
Drimmelen	7,3%	■
Dronten	5,4%	■
Druten	8,8%	■
Duiven	6,6%	■
Echt-Susteren	6,7%	■
Edam-Volendam	3,2%	■
Ede	3,3%	■
Eemnes	4,2%	■
Eemsdelta	13,1%	■
Eersel	6,0%	■
Eijsden-Margraten	5,4%	■
Eindhoven	7,2%	■
Elburg	3,4%	■
Emmen	9,6%	■
Enkhuizen	8,0%	■
Enschede	7,5%	■
Epe	4,9%	■
Ermelo	3,6%	■
Etten-Leur	7,0%	■
Geertruidenberg	8,7%	■
Geldrop-Mierlo	7,9%	■
Gemert-Bakel	8,2%	■
Gennep	9,8%	■
Gilze en Rijen	7,9%	■
Goeree-Overflakkee	4,2%	■
Goes	5,5%	■
Goirle	8,1%	■
Gooise Meren	3,3%	■
Gorinchem	6,0%	■
Gouda	5,2%	■
Grave	9,3%	■
's-Gravenhage	4,1%	■
Groningen	7,6%	■
Gulpen-Wittem	6,4%	■
Haaksbergen	5,9%	■
Haarlem	5,7%	■
Haarlemmermeer	4,4%	■
Halderberge	7,7%	■
Hardenberg	4,9%	■
Harderwijk	3,7%	■

Hardinxveld-Giessendam	3,0%	■
Harlingen	8,2%	■
Hattem	4,7%	■
Heemskerk	6,6%	■
Heemstede	3,2%	■
Heerde	4,5%	■
Heerenveen	7,9%	■
Heerhugowaard	6,7%	■
Heerlen	12,1%	■
Heeze-Leende	5,9%	■
Heiloo	4,5%	■
Hellendoorn	5,4%	■
Hellevoetsluis	6,9%	■
Helmond	8,9%	■
Hendrik-Ido-Ambacht	4,5%	■
Hengelo	8,0%	■
's-Hertogenbosch	7,2%	■

Het Hogeland	9,5%	■
Heumen	6,6%	■
Heusden	7,4%	■
Hillegom	4,4%	■
Hilvarenbeek	6,3%	■
Hilversum	5,2%	■
Hoeksche Waard	5,2%	■
Hof van Twente	4,8%	■
Hollands Kroon	6,1%	■
Hoogeveen	7,1%	■
Hoorn	6,7%	■
Horst aan de Maas	7,4%	■
Houten	4,2%	■
Huizen	4,5%	■
Hulst	7,0%	■
IJsselstein	4,8%	■
Kaag en Braassem	4,2%	■

‘Wij moeten de komende jaren de strijd tegen de rechtse rotzakken gaan leiden, met een campagne die onze thema’s verbindt en die perspectief geeft op verandering.’

Hoekstra ziet wel een grote lijn in de analyses en reacties: ‘Wat mij opvalt is dat heel veel mensen toch een strategische stem geven. Nu gingen die naar D66. Ze zagen D66 als de meest linkse partij bij de tweestrijd met Rutte. Bij de Europese verkiezingen zagen we ook zoiets: PvdA’er Timmermans maakte kans om voorzitter van de Europese Commissie te worden en bezorgde de PvdA een enorme overwinning. Kortom, er wordt minder ideologisch en partijgebonden gestemd dan je zou hopen.’

Over een ding lijken de meesten het eens te zijn, zo bleek ook tijdens de partijraad: Lilian heeft het goed gedaan. Hoekstra: ‘Je ziet – zeker ook bij journalisten – steeds meer een afrekencultuur. De SP verliest zetels dus dan zal de lijsttrekker wel moeten opstappen. Maar ze deed het goed bij haar optredens in de campagne, was sterk in de debatten.’

Vogelhuisjestekort

Hoekstra wijst er ook op hoe snel peilingen veranderen: ‘Het is een dagkoers. Actuele thema’s spelen een hoofdrol. Nu was dat de avondklok. Was het, zoals een paar weken daarvoor, de toeslagenaffaire geweest, of zoals in de zomer de zorgmedewerkers, dan had de uitslag er ook anders uitgezien. Frustrerend voor al die mensen die keihard campagne hebben gevoerd.’

Er is heus ook goed nieuws. En dan hebben we het niet over de zure grap dat de SP nu weer de grootste op links is. Het goede nieuws is dat er een enorm vogelhuisjeste-

kort is. Nieuwe leden krijgen een SP-vogel-huisje en in de eerste 24 uur na de uitslag hadden zich al 100 nieuwe leden aangemeld. Twee weken later staat die teller al op 500. Wat zegt dat? Hoekstra: ‘Mensen vinden het jammer dat de SP niet groter is geworden en willen er wat aan doen. Aanpakken dus. Dat moet je hebben in de partij. Ik ben er ook trots op dat zoveel afdelingen ‘SP-stemmers bedankt’-posters hebben opgehangen. Ditmaal pas in de ochtend, in verband met de avondklok. SP’ers houden ook als er geen zeteltjes meer te winnen zijn contact met de mensen.’

Gemeenteraadsverkiezingen

De partijsecretaris wil de uitslag niet op corona schuiven: ‘De campagne was anders dan anders, maar alsnog zijn veel SP’ers op slimme manieren naar de mensen toe gegaan. Om dat te illustreren: we hebben toch nog 67.000 tomaatsponsjes en 150.000 SP-stempotloden weten uit te delen. En het feit dat we flink hebben geïnvesteerd in belteams, daar hebben we bij volgende campagnes ook wat aan.’

Personeel heeft het wel gevolgen voor de SP, maar Hoekstra legt uit dat er geen gedwongen ontslagen nodig zijn. Hij hoopt dat leden meedoen met de analyse van de uitslag, want we werken alweer toe naar de gemeenteraadsverkiezingen volgend jaar: ‘Sommige afdelingen doen een paar weken rustig aan om bij te komen, maar er zijn zeker ook afdelingen die juist nog harder aan de slag zijn gegaan. Bijvoorbeeld met de snel opgezette ledenwerfcampagne. En als je ziet wat SP’ers lokaal voor elkaar krijgen, heb ik ondanks de teleurstelling nu al zin in die campagne.’ •

tekst Diederik Olders

Robert Bos en Bert Sluijter van SP Zwolle waren vroeg uit de veren vanwege de avondklok.

GEMEENTE	PERCENTAGE
Kampen	4,5%
Kapelle	4,3%
Katwijk	3,0%
Kerkrade	9,3%
Koggenland	4,8%
Krimpen aan den IJssel	5,2%
Krimpenerwaard	4,3%
Laarbeek	9,0%
Landerd	10,7%
Landgraaf	10,2%
Landsmeer	5,5%
Langedijk	5,2%
Lansingerland	3,1%
Laren	2,9%
Leeuwarden	7,6%
Leiden	4,9%
Leiderdorp	4,8%
Leidschendam-Voorburg	4,5%
Lelystad	6,9%
Leudal	6,0%
Leusden	4,8%
Lingewaard	7,2%
Lisse	4,3%
Lochem	5,0%
Loon op Zand	7,3%
Lopik	3,4%
Losser	5,8%
Maasdriel	6,0%
Maasgouw	6,7%
Maassluis	5,5%
Maastricht	6,5%
Medemblik	5,3%
Meerssen	6,6%
Meierijstad	8,5%
Meppel	7,4%
Middelburg	5,6%
Midden-Delfland	2,9%
Midden-Drenthe	6,5%
Midden-Groningen	12,0%
Mill en Sint Hubert	9,7%
Moerdijk	7,2%
Molenlanden	3,5%
Montferland	6,8%
Montfoort	3,6%
Mook en Middelaar	6,2%
Neder-Betuwe	3,2%
Nederweert	6,8%
Nieuwegein	6,6%
Nieuwkoop	3,5%
Nijkerk	3,2%
Nijmegen	6,9%
Nissewaard	8,1%
Noardeast-Fryslân	6,3%
Noord-Beveland	5,3%
Noordenveld	7,1%
Noordoostpolder	5,1%
Noordwijk	4,4%
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	6,1%
Nunspeet	2,5%

foto SP Zwolle

Oegstgeest	3,1%	Stede Broec	6,8%	Wijchen	7,7%
Oirschot	7,0%	Steenbergen	7,4%	Wijdemerem	3,9%
Oisterwijk	6,5%	Steenwijkerland	6,2%	Wijk bij Duurstede	5,4%
Oldambt	13,5%	Stein	8,0%	Winterswijk	7,3%
Oldebroek	3,3%	Stichtse Vecht	4,2%	Woensdrecht	7,4%
Oldenzaal	5,7%	Südwest-Fryslân	6,1%	Woerden	3,5%
Olst-Wijhe	6,1%	Terneuzen	6,5%	Wormerland	7,6%
Ommen	4,1%	Terschelling	4,9%	Woudenberg	2,6%
Oost Gelre	5,9%	Texel	5,9%	Zaanstad	7,5%
Oosterhout	6,9%	Teylingen	4,1%	Zaltbommel	4,6%
Ooststellingwerf	8,3%	Tholen	4,6%	Zandvoort	4,5%
Oostzaan	7,0%	Tiel	6,4%	Zeewolde	3,8%
Opmeer	4,9%	Tilburg	7,5%	Zeist	3,8%
Opsterland	7,7%	Tubbergen	2,6%	Zevenaar	7,5%
Oss	13,8%	Twenterand	4,7%	Zoetermeer	5,9%
Oude IJsselstreek	8,0%	Tynaarlo	5,6%	Zoeterwoude	4,6%
Ouder-Amstel	4,0%	Tytsjerksteradiel	6,6%	Zuidplas	4,3%
Oudewater	3,2%	Uden	9,0%	Zundert	6,6%
Overbetuwe	5,4%	Uitgeest	5,4%	Zutphen	7,9%
Papendrecht	5,4%	Uithoorn	4,4%	Zwartewaterland	3,8%
Peel en Maas	6,0%	Urk	0,2%	Zwijndrecht	6,2%
Pekela	15,1%	Utrecht	3,2%	Zwolle	5,5%
Pijnacker-Nootdorp	3,8%	Utrechtse Heuvelrug	3,8%		
Purmerend	7,0%	Vaals	8,3%	Briefstempers	3,2%
Putten	2,1%	Valkenburg aan de Geul	6,3%		
Raalte	5,3%	Valkenswaard	8,3%		
Reimerswaal	3,3%	Veendam	12,5%		
Renkum	5,0%	Veenendaal	4,1%		
Renswoude	1,8%	Veere	3,6%		
Reusel-De Mierden	7,8%	Veldhoven	8,0%		
Rheden	7,7%	Velsen	6,3%		
Rhenen	3,6%	Venlo	6,8%		
Ridderkerk	5,9%	Venray	8,2%		
Rijssen-Holten	2,6%	Vijfheerenlanden	4,5%		
Rijswijk	4,9%	Vlaardingen	7,3%		
Roerdalen	7,1%	Vlieland	6,8%		
Roermond	6,5%	Vlissingen	7,6%		
Roosendaal	6,9%	Voerendaal	7,2%		
Rotterdam	5,9%	Voorschoten	3,9%		
Rozendaal	1,7%	Voorst	5,0%		
Rucphen	6,8%	Vught	6,7%		
Saba	1,1%	Waadhoeke	7,5%		
Schagen	6,0%	Waalre	5,8%		
Scherpenzeel	2,8%	Waalwijk	7,5%		
Schiedam	6,3%	Waddinxveen	4,1%		
Schiermonnikoog	4,7%	Wageningen	4,8%		
Schouwen-Duiveland	5,1%	Wassenaar	2,7%		
Simpelveld	8,0%	Waterland	4,3%		
Sint Anthonis	8,4%	Weert	6,8%		
Sint Eustatius	0,5%	Weesp	5,2%		
Sint-Michielsgestel	8,3%	West Betuwe	3,9%		
Sittard-Geleen	7,7%	West Maas en Waal	8,7%		
Sliedrecht	5,4%	Westerkwartier	6,7%		
Sluis	6,4%	Westerveld	6,0%		
Smallingerland	7,8%	Westervoort	8,5%		
Soest	3,6%	Westerwolde	10,5%		
Someren	6,7%	Westland	3,1%		
Son en Breugel	5,5%	Weststellingwerf	7,7%		
Stadskanaal	10,8%	Westvoorne	4,3%		
Staphorst	1,6%	Wierden	3,0%		

UITSLAG TWEDE KAMER

partij	zetels	partij	zetels
VVD	34	CU	5
D66	24	SGP	3
PVV	17	DENK	3
CDA	15	JA21	3
SP	9	Volt	3
PvdA	9	50plus	1
GL	8	Bij1	1
FvD	8	BBB	1
PvdD	6		

Wie de gedetailleerde uitslag wil bekijken, kan bij de kiesraad terecht: sp.nl/aa2

GEEN 2 J'S VOOR DE SP IN TWEEDE KAMER

Het zou een mooi duo zijn geweest: J. van Dijk & J. Dijk. Maar nee, er komen geen 2 J's in de Tweede Kamer voor de SP. Zittend Kamerlid Jasper van Dijk behoudt als nummer 9 op de kandidatenlijst op het nippertje zijn positie, Jimmy Dijk valt als nummer 10 buiten de boot.

DE TWEE opgewekte heren, voor wie het glas altijd half vol is, blijven zich onverdroten inzetten voor een socialere samenleving. Jasper in het Haagse circuit, Jimmy in de stad Groningen. Ondanks de verkiezingsnederlaag zal volgens beiden de urgentie van de SP alleen maar groeien. 'Wij moeten meer dan ooit aan de bak en mogen de mensen nu het even tegenzit niet aan hun lot overlaten,' zegt Jimmy. Jasper voegt daaraan toe: 'Er is nog steeds plek voor en behoefte aan de SP, ook al doet de uitslag anders vermoeden. De zorg, de armoede en de nog altijd uitdijende kloof tussen arm en rijk, het toeslagenschandaal, volkshuisvesting... Ons land is nog lang niet waar het volgens onze partij zou moeten zijn. Er is nog heel veel om voor te strijden en ik twijfel geen seconde aan het draagvlak voor de SP.'

Jimmy Dijk is fractievoorzitter van de Groningse gemeenteraad, waarvan hij sinds 2010 lid is. Hij beseft terdege dat het land behoorlijk verrechtst, maar weigert zich daarbij neer te leggen. 'Kom op, zeg. De SP kan nog altijd een linkse volkspartij zijn. Maar wij zullen ons verhaal nóg beter moeten uitleggen. Het moet de kiezer duidelijk worden gemaakt welke alternatieven de SP te bieden heeft. Voor mij staat in dat krachtenveld solidariteit met stip op 1.'

Wonderbaarlijk

Jasper van Dijk maakt sinds november 2006 deel uit van de Tweede Kamer. Bij de vorige verkiezingen, in 2017, ging hij als nummer 14 ook al met de hakken over de sloot. Lachend: 'En nu ben ik er weer als laatste SP'er in gekomen. Ik wil mezelf zeker niet met Jezus Christus vergelijken, maar je mag toch wel spreken van een wonderbaarlijke wederopstanding. Direct na de eerste uitslagen bleef de SP steken op acht zetels en was ik 'dood' als Kamerlid. De volgende ochtend hadden we er opeens negen en ben ik... Je snapt wat ik bedoel. Een heel bijzondere ervaring, mag ik wel zeggen. En op de eerste plaats fijn voor de SP, die extra zetel. Bij de volgende verkiezingen moet de kandidatencommissie mij maar op plek 76 zetten.'

Jimmy Dijk zat op de uitslagenavond met zijn vriendin thuis op de bank in hun nieuwe woning. 'Ik zal zeker niet ontkennen dat het spannend was. Ik had er echt rekening mee gehouden dat ik het zou halen. Dat was gezien de fantastische campagne geen gekke gedachte. Helaas mocht het niet zo zijn. Dat vind ik op de eerste plaats teleurstellend voor de partij. Ik had het graag gedaan, het zou eervol zijn geweest, maar ik zat niet in

zak en as. Alle berichtjes van mensen die met mij meeleefden en mij graag aan de slag hadden zien gaan, vormen voor mij een extra aansporing om in Groningen te blijven vechten voor onze idealen.'

'Lilian heeft het formidabel gedaan'

Zowel Jasper als Jimmy pleit ervoor om rustig na te denken over de nieuwe positie van de SP en de tijd te nemen voor een grondige evaluatie. Al moet de SP-motor intussen wel in alle geleidingen op volle toeren blijven draaien.

Jasper: 'Er bestaat geen beter programma dan dat van ons en Lilian heeft het formidabel gedaan. Ik vermoed dat corona ons parten heeft gespeeld. De kiezers zijn voor de korte termijn gegaan. Ze willen boven alles gezond en wel door de crisis komen en

blijven opzoeken en ons verhaal vertellen. Onze logica is niet altijd hun logica, daar moet de partij zich van bewust zijn.'

Flink takenpakket

Zelf zal Jimmy Dijk als scholingsmedewerker SP'ers blijven trainen en op het juiste spoor zetten. 'Scholing op afstand blijft behelpen', geeft hij toe. 'Als er geen beperkingen meer zijn, kan ik onze cursisten weer recht in de ogen kijken. Hoe dan ook zullen wij als SP'ers elkaar moeten stimuleren. De afdelingen, de raads- en Statenleden, de Kamerfractie, de achterban en het partijkantoor. Alleen als wij er samen de schouders onder zetten, krabbelt de SP er weer bovenop. Neem maar van mij aan dat dat gaat lukken.'

'Rutte is ook weer niet onschendbaar'

pas dan ontstaat er ruimte om over echte veranderingen na te denken. Rutte heeft de boel aardig gemanaged en is daarvoor ruimhartig beloofd. Verder zal niemand ontkennen dat de rechtse partijen flink wat van onze thema's hebben gekaapt. Of ze daar veel van waarmaken, betwijfel ik ten zeerste. Voor een rechtvaardige maatschappij moet je toch echt bij de SP zijn en dat besef zal alleen maar groeien. Ach, wie weet. Misschien valt het kabinet wel over een jaar en nemen wij de boel over.'

Jimmy sluit zich daarbij aan: 'Tachtig tot negentig procent van het electoraat deelt veel van onze standpunten. De SP kan op ruime sympathie rekenen en nu is het zaak om de kiezers over de streep naar onze kant te trekken. Er is meer dan ooit behoefte aan gemeenschapszin. Het klopt wat Jasper zegt. Na een crisis kiezen de mensen voor zekerheid. Ze zijn tien jaar Rutte gewend en hebben liever even geen ingrijpende veranderingen. Overigens moeten we niet doen alsof Rutte en de VVD onschendbaar zijn. Met 35 zetels heb je bij lange na niet de meerderheid van de bevolking achter je. Nogmaals, je kunt er lang en breed over vergaderen, de SP was tijdens de campagne actief in alle wijken en buurten van Groningen en toch kregen wij telkens weer de indruk dat de mensen zich onvoldoende gehoord voelden. Wij zullen ze moeten

Jasper van Dijk heeft op zijn beurt alle vertrouwen in wat hij omschrijft als een goed ingewerkte fractie met drie vrouwen en zes mannen: 'Dus eigenlijk met twaalf leden, want onze vrouwen tellen voor twee.' Hij is zich bewust van de gevolgen van de verkleinde personele bezetting. 'Meer werk, een nog grotere uitdaging. Dat zijn de feiten. Het is onmogelijk om met negen fractieleden hetzelfde te doen als met veertien. Wij zullen keuzes moeten maken. Prioriteiten durven benoemen en minder op de vierkante centimeter opereren.' Voor hemzelf verandert er inhoudelijk wel het een en ander. Was hij de afgelopen vier jaar woordvoerder Sociale Zaken, integratie en migratie, bij de taakverdeling in de nieuwe fractie is hem de portefeuille Buitenlandse Zaken toebedeeld. 'Ik treed in de voetsporen van Sadet Karabulut, dat vind ik bijzonder eervol. Het is een belangrijk dossier, al is het alleen al omdat de SP als enige partij uiterst kritisch nadenkt over militaire missies.'

Minder Kamerleden, meer taken. Jasper krijgt er ook Defensie en Ontwikkelings-samenwerking bij en blijft verantwoordelijk voor het asielbeleid. 'Een flink takenpakket, maar ik zet mijn tanden erin en zal niet loslaten.'

tekst Robin Bruinsma • beeld Maurits Gemmink

Kinder make-up van Claire's

ASBEST IN COSMETICA

VERVUILDE SCHOONHEID

Dat het inademen van asbestvezels levensgevaarlijk is, is al zeventig jaar bekend. Sinds 1993 geldt er bovendien een verbod op de verkoop en import van asbest. Maar make-up met asbest ligt gewoon in de schappen van populaire winkelketens. Cem Laçin: 'De aanpak is onder de maat.'

IN 2017 DEED de Amerikaanse onderzoeker Sean Fitzgerald een schokkende ontdekking: er bleek asbest te zitten in make-up van Claire's. In dat jaar telde de winkelketen, populair bij kinderen en tienermeisjes, zo'n dertig winkels in Nederland. David de Vreede aarzelde geen moment. Hij was toentertijd technisch adviseur van het Comité Asbestslachtoffers en stapte naar aanleiding van de bevindingen van Fitzgerald naar de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Zijn oproep om de gevaarlijke kindermake-up uit de handel te halen was echter aan dovemansoren gericht. Daarom startte hij in samenwerking met televisieprogramma EenVandaag een onderzoek.

Vier jaar later duurt de strijd tegen gevaarlijke cosmeticaproducten nog altijd voort.

Babypoederschandaal

Hoe komt asbest in make-up terecht? Een hoofdbestanddeel van veel cosmeticaproducten is talk. Talk en de asbestsoort tremoliet zijn mineralen die in bodemlagen vaak bij elkaar in de buurt voorkomen. Tijdens het delven van talk wordt daarom regelmatig per ongeluk asbest mee opgegraven. Wanneer consumenten met asbest vervuilde make-up op hun gezicht aanbrengen, worden zij blootgesteld aan asbest. Asbestvezels zijn zeer klein en kunnen hierdoor diep in de longen terechtkomen. Blootstelling

aan losse asbestvezels vergroot de kans op kanker. De gevolgen openbaren zich echter doorgaans pas tientallen jaren later.

De wereldwijde ophef rond asbest in talkhoudende producten begon zo'n tien jaar geleden. 'In de Verenigde Staten was asbest ontdekt in babypoeder van Johnson & Johnson. Uit allerlei rechtszaken bleek dat de fabrikant dondersgoed wist dat er asbest in het product zat: uitermate verwijtbaar. Sindsdien zijn alle producenten van talkhoudende producten hartstikke goed op de hoogte van het risico op de aanwezigheid van asbest', vertelt dr. Yvonne Waterman. Zij is voorzitter van ECAV (Expertisecen-

Stills uit een kidstutorial van: youtuber Christen Dominique

De asbesthoudende producten worden, in strijd met de wet, nog steeds online en in de winkels aangeboden

trum Asbest en Vezels), de enige non-profit organisatie in Nederland die zich richt op onderzoek naar asbest en andere schadelijke vezels. Daarnaast is Waterman als jurist gespecialiseerd in asbest-gerelateerd aansprakelijkheidsrecht en beroepsziekten.

Ook HEMA en Douglas

Actualiteitenprogramma EenVandaag en David de Vreede gaven laboratorium Nomacon in 2018 opdracht om onderzoek te doen naar asbest in Claire's-make-up. Het werd in vier Claire's-producten aangetroffen. Daarop startte ook de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) een onderzoek en trof hierbij asbest aan in twee soorten poederdozen van de winkelketen. Hoewel Claire's Nederland de aanwezigheid van asbest in de make-up bleef ontkennen, dwong de ILT het bedrijf tot een veiligheidswaarschuwing in de landelijke dagbladen en een terugroepactie. Vervolgens meldde de Rijksoverheid het bij de Europese Unie, waarna er terugroepacties in veel lidstaten volgden.

Toenmalig SP-milieuwoordvoerder Cem Laçin drong er in de Tweede Kamer op aan om met asbest vervuilde cosmetica uit de schappen te halen. Op basis van Europese wetgeving is asbest in make-up verboden. De regering beloofde hierop strenger te gaan handhaven.

In de VS groeit het aantal rechtszaken tegen bedrijven wegens de gezondheidsrisico's van asbest in cosmetica. Sinds 2019 gebruikt Claire's daarom minder talk als grondstof voor cosmetica. Dit geldt ook voor andere grote producenten, zoals Chanel, L'Oréal en Revlon. Toch blijven er vervuilde producten opduiken in de schappen van populaire winkelketens.

In 2018 besloot ECAV in samenwerking met EenVandaag en een drietal geaccrediteerde laboratoria ook de cosmeticaproducten van andere winkelketens onder de loep te nemen. Dit onderzoek nam ruim 2 jaar in beslag. Hierbij werd asbest ontdekt in een blush van parfumerie Douglas en

een poederfoundation van HEMA. HEMA probeerde – tevergeefs – tot twee keer toe met een rechtszaak de tv-uitzending over dit onderzoek tegen te houden.

Pindakaas met nootjes

Beide ketens hielden de producten toch in de schappen, omdat deze 'schoon' uit de bus kwamen in tests waartoe zij zelf opdracht hadden gegeven. Volgens Waterman is dit mogelijk te verklaren door de gehanteerde onderzoeksmethode: 'ECAV heeft gebruikgemaakt van de nieuwste technologie om asbestvezels van talkvezels te onderscheiden. HEMA beweert dat onze rapporten maar van tafel moeten worden geveegd, omdat er in hun eigen onderzoeken geen asbest is ontdekt. Terwijl hun rapporten dezelfde juridische status hebben als die van ons.' Bovendien kan asbest onregelmatig over een product verdeeld zijn. Waterman: 'Neem een pot pindakaas met nootjes. Het is alsof je er een lepeltje uithaalt waar geen nootjes in zitten en vervolgens roept dat er in de hele pot geen nootjes zitten. Maar

Het RIVM schat het aantal asbestdoden in Nederland op 1200, mogelijk zijn het er zelfs nog veel meer

dat de nootjes niet gelijkmatig verdeeld zijn neemt niet weg dat ze wel degelijk in de pot zitten.'

In reactie op de nieuwe onthullingen stelde minister voor Medische Zorg Tamara van Ark (VVD) dat het uit de schappen halen van asbesthoudende make-up staande praktijk was. Laçin: 'De minister wist dat deze producten nog steeds in de winkels lagen, maar greep niet in.' Afgelopen februari nam de Kamer een motie van de SP aan die de minister oproept de producten alsnog zo snel mogelijk uit de handel te halen.

Lange neus

Om de toezichthoudende instanties aan te sporen in actie te komen, stuurde ECAV handhavingsverzoeken naar de arbeidsinspectie, de ILT en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De stichting verzocht hierbij niet alleen te handhaven op de verkoop van asbesthoudende cosmetica door HEMA en Douglas, maar ook om de arbeidsomstandigheden bij de Nederlandse talkproducent Elementis en de afnemers onder de loep te nemen.

Tot grote verbazing van Waterman zijn alle verzoeken afgewezen: 'De arbeidsinspectie trekt onze bewijsstukken in twijfel, aan de hand van contact met TNO. Terwijl dit een van de organisaties is die tests heeft uitgevoerd in opdracht van HEMA. TNO is bovendien niet een soort hogere instantie, TNO heeft exact dezelfde accreditatie als laboratoria die wij hebben ingeschakeld. De NVWA verwijst naar de asbestvrij-verklaringen van HEMA en Douglas, maar rept met geen woord over onze bewijsstukken. Dit is toch een rechtsstaat onwaardig?' Reden voor ECAV om zowel de minister als de Tweede Kamer aan te schrijven. 'Van Ark heeft beloofd kordaat op te treden tegen asbest in make-up, maar de NVWA maakt gewoon een lange neus', constateert Waterman.

Eigen vlees

David de Vreede, vandaag de dag wethouder namens de SP in Lelystad en afdelingsvoorzitter in Almere, was tot oktober 2020 voorzitter van ECAV. Hij wijst erop dat de overheid een plicht heeft tot handhaven wanneer door een derde partij bewijs wordt aangeleverd. Een plicht die nu in feite wordt geschonden door de inspectiediensten. Dat blijkt ook uit de officiële reactie van Van Ark op de motie-Laçin, die op 18 maart naar de Tweede Kamer werd gestuurd. 'Bij signalen en handhavingsverzoeken gaan ze aan de fabrikant of leverancier vragen of er geen asbest in de producten zit. Als die zegt dat ze voldoen aan de regels is het goed. Zo mag de slager zijn eigen vlees keuren', aldus De Vreede.

Wat verklaart de lakse houding van de minister en de inspectiediensten? Laçin vermoedt dat de regering winkelketens zoals HEMA en Douglas niet te veel voor de voeten wil lopen. 'Natuurlijk hebben deze

bedrijven het door corona nu wat lastiger, maar dat mag hierin geen rol spelen. De asbesthoudende producten worden, in strijd met de wet, nog steeds online en in de winkels aangeboden. Dat laat maar weer zien dat het kabinet kiest voor de grote bedrijven en niet voor de mensen', concludeert het voormalig Kamerlid.

Volgens Laçin is er de afgelopen jaren bovendien te veel bezuinigd op inspectiediensten zoals de NVWA: 'Er is te weinig capaciteit, waardoor deze organisaties vaak achter de feiten aanlopen. Dat blijkt nu ook uit de grote problemen die er zijn met het handhaven in slachthuizen. De inspectiediensten komen steeds vaker pas in actie als onderzoeksjournalisten en non-profitorganisaties misstanden aan het licht hebben gebracht.'

Jaren alarm om asbest

De SP heeft een lange geschiedenis in de strijd tegen asbest. Met het MilieuAlarm-

foto gemeente Lelystad

David de Vreede

foto Maurits Gemmink

Wanneer consumenten met asbest vervuilde make-up op hun gezicht aanbrengen, worden zij blootgesteld aan asbest

team stelde oud-Kamerlid Remi Poppe diverse milieuschandalen aan de kaak, ook op het gebied van asbestvervuiling. Voormalig SP-Senator Bob Ruers was in de jaren negentig een van de initiatiefnemers van het Comité Asbestslachtoffers (CAS). Als letselschadeadvocaat stond hij slachtoffers bij die kanker hadden gekregen door blootstelling aan asbest op de werkvloer.

De gevaren van asbest voor de gezondheid zijn al zo'n zeventig jaar bekend. Nog steeds zit er echter asbest in veel gebouwen. Volgens een schatting van het RIVM overlijden er jaarlijks 1200 Nederlanders aan de gevolgen van blootstelling aan asbestvezels. Een onafhankelijk internationaal onderzoek gaat zelfs uit van meer dan 4600 Nederlandse asbestdoden per jaar, vanwege de grote onderregistratie van asbestgerelateerde longkankerslachtoffers. Sinds 1993 geldt er een verbod op de verkoop en import van asbest. 'Maar het idee dat er hierdoor geen asbest

meer is in onze maatschappij is volkomen onjuist', benadrukt Waterman. Laçin: 'Als je vervolgens bedenkt dat we – terecht – miljarden steken in verkeersveiligheid, omdat er jaarlijks rond de zeshonderd verkeersdoden vallen, kun je enkel concluderen dat de aanpak van asbest echt onder de maat is.'

Vergrootglas of telescoop

Wat moet er gebeuren om consumenten beter te beschermen tegen asbest? De Vreede: 'Er moet ten eerste striktere wet- en regelgeving komen voor producten die van nature asbest kunnen bevatten. Maar ook moet er een gestandaardiseerde norm komen voor het onderzoek naar talk, want iedereen doet dat nu op een andere manier. Door met een betere en modernere techniek te werken ontdekt ECAV vaker asbest in talk dan de bedrijven. Het is alsof zij met een vergrootglas kijken en ECAV met een telescoop.'

Momenteel wordt er zowel gewerkt aan een aanscherping van het asbestverbod uit 1993, met name als het gaat om producten waar asbest van nature in aanwezig kan zijn, als aan een nieuwe norm voor onderzoek naar asbest in talk. Dit is in belangrijke mate een verdienste van ECAV. De Vreede benadrukt echter dat het vrijwel onmogelijk is om talk 100 procent asbestvrij te krijgen: 'Dat maakt het zo enorm onwenselijk dat talk wordt gebruikt als grondstof voor make-up. Niet voor niets is een bedrijf als Claire's hier uiteindelijk mee gestopt. Om de aanwezigheid van asbest in onze maatschappij terug te dringen heb je echter een lange adem nodig. Die hebben wij. Maar zodra die strengere wet er komt, verwacht ik dat we daarmee mensenlevens kunnen redden.' •

tekst Lesley Arp

> AAN DE SLAG!

Op de laatste dag van maart is de SP-Tweede Kamerfractie geïnstalleerd. Met wat minder mensen moeten de taken opnieuw worden verdeeld. Ze zijn er klaar voor! De fractie kon niet als één groep op de foto. Ook bij de beëdiging werd er coronaproof in groepen gewerkt.

BART VAN KENT

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

RENSKE LEIJTEN

Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat

MAARTEN HIJINK

Zorg

PETER KWINT

Onderwijs, Cultuur, Wetenschap, Media en Jeugdzorg

LILIAN MARIJNISSEN

Fractievoorzitter

JASPER VAN DIJK

Buitenlandse Zaken, Europa, Ontwikkelings-samenwerking, Defensie, Asiel en migratie

SANDRA BECKERMAN

Wonen, Ruimtelijke Ordening, Milieu, Gaswinning en Landbouw

MAHIR ALKAYA

Financiën, Rijksuitgaven, Belastingen en Verkeer

MICHIEL VAN NISPEN

Justitie, Politie, Sport en Presidium

foto's Wiebe Kiestra

foto Joshua Versijde

> BEZEM DOOR VEEGPRIVILEGE

Woon je op het zand of op het veen? In Den Haag snappen ze die vraag. De wijken met rijkere bewoners vind je meer op zandrijke grond; wijken met armere bewoners vind je er meer op veengrond. Volgens sommigen verwijzen de kleuren van de Haagse vlag er ook naar: geel voor zand en groen voor veen. Tot voor kort maakte de gemeente Den Haag een soortgelijk onderscheid tussen gebieden in de stad: sommige gebieden werden beter schoongemaakt dan andere. Het maakte uit in welk gebied je woonde of de stad 'hofstadkwaliteit' leverde of 'residentiekwaliteit'. Kort door de bocht: als je in een armere, dichter bevolkte

wijk woonde, werd je straat minder goed schoongehouden.

SP'er Rick Hoefsloot is hiertegen in actie gekomen en samen met bewoners organiseerde de SP ophef. De wethouder heeft daarop toegezegd om met dit onderscheid te stoppen. Wat is gevierd met de uitreiking van een – zeer toepasselijk – groen-gele bezem. Aan de wethouder overhandigd door Neeltje Dijkstra, een van de actievoerende bewoners van Moerdijk. Zij verwoordde hun verontwaardiging: 'Zijn wij dan minder waard?'

> GEEN JUICHENDE ORANJES BIJ ORANJE-GOALS

Stadionbouwers die maanden niet betaald krijgen voor hun werk in de woestijnhitte. Meer dan 6500 doden door zeer onveilige werkomstandigheden. Uitbuiting van migranten. Mensonterende huisvesting. Het voetbalfeest dat het Wereldkampioenschap zou moeten zijn, wordt overschaduwed door de afschuwelijke manier waarop in Qatar met arbeiders wordt omgegaan. Na het zoveelste rapport van mensenrechtenorganisaties heeft SP-Kamerlid

Sadet Karabulut eindelijk de Tweede Kamer achter haar voorstel gekregen om de premier en de koning thuis te houden. Wel voetballen, niet het land vereren met hoog bezoek. Het voorstel is door de VVD neergezet als een *voetbalverbod*. Karabulut: 'Wij gaan niet over de vraag of Oranje daar straks gaat voetballen, maar wel over wie we ernaartoe sturen als Nederland deelneemt. De inzet van onze motie is dat we geen officiële vertegen-

> WEG MET BOODSCHAPPENBOETE

Als je bijstand ontvangt en van familie of vrienden een gift ontvangt – bijvoorbeeld een tas boodschappen – loop je gevaar gekort en zelfs beboet te worden. Wederom ontbreekt de menselijke maat volledig in de manier waarop de overheid omgaat met mensen die het financieel moeilijk hebben. In de media komt en gaat de ophef over een schrijnende situatie, maar wat blijft is dat gemeentes mensen in de bijstand behandelen als een kostenpost en als mogelijke oplichters. Wat ook nog blijft nadat de ophef in de media is verdwenen, is de vasthoudendheid van SP'ers in heel het land om hier wat aan te doen. Een SP-voorstel om de heksenjacht op bijstandsgerechtigden te stoppen is aangenomen in Amersfoort. In Dronten wordt dankzij de SP de giftendrempel meer dan verdubbeld. In Bergen op Zoom is een SP-voorstel aangenomen om te voorkomen dat mensen na een gift gekort worden. De afdelingswebsite verwoordt het goed: 'Deze motie is een signaal naar de mensen in Bergen op Zoom dat we uit willen gaan van vertrouwen in plaats van wantrouwen.' In Helmond, Den Bosch, Breda en Den Haag zijn vergelijkbare resultaten geboekt. En dat alleen al in de afgelopen weken. Terwijl landelijke politici van andere partijen tijdens de campagne probeerden te scoren op de verontwaardiging die ze met hun eigen beleid hebben veroorzaakt, gingen SP'ers lokaal gewoon aan de slag.

woordigers sturen.' Sport is geen politiek, zo klinkt het vaak. Maar door regeringsvertegenwoordigers naar Qatar te sturen geef je wel een politieke boodschap, namelijk: uitbuiting is oké, als we maar lol kunnen hebben.

> GROEN WINT VAN NEPGROEN

In Leiden brachten de verkiezingen ditmaal ook een overwinning voor de SP. De Leidenaren konden namelijk tegelijk in een referendum stemmen over het Roomburgerpark. Een D66-wethouder had bedacht dat het groen van dit park opgeofferd kon worden voor het nepgroen van een kunstgrasveld voor de hockeyvereniging. De SP gunt sporters een vierde sportveld, maar niet als dit ten koste gaat van het weinige groen in de stad. Leiden is al een van de meeste versteende steden van Nederland. De SP vond steun bij de Partij voor de Dieren, Partij Sleutelstad, bewoners verenigd in 'Vrienden van het Roomburgerpark' en milieuorganisaties. SP'er Ries van Walraven is blij dat de Leidenaren hebben gekozen voor écht groen: 'Dit is een overwinning van de natuur en de biodiversiteit. Bovendien wordt er 4,4 miljoen mee bespaard, geld dat beter aan armoedebestrijding en zorg kan worden besteed.'

foto Taco van der Eb©

foto SP Groningen

SP'ers op bezoek bij de voedselbank (links Jimmy Dijk).

> CAMPAGNEGIFT VOEDSELBANK

Brood en spelen, maar dan op een goede manier. De voedselbank in de wijk Woldwijck in Midden-Groningen heeft bezoek gehad van de SP, met een draaiorgel. Omwonenden werden even getraakteerd op de muziek en de voedselbank ontving een voedselpakket. In de 60.000 inwoners tellende gemeente maken maar liefst 1900 mensen gebruik van de voedselbank.

Het had natuurlijk met de verkiezingscampagne te maken – maar niet op de manier waarop u denkt. SP-afdelingsvoorzitter van Midden-Groningen Ivonne Croeze: 'Normaal gesproken voeren we een geheel andere verkiezingscampagne, nu door corona kon heel veel niet en bleef er budget over. Dat budget hebben we nu besteed aan een donatie aan de voedselbank.'

Kandidaat-Kamerlid Jimmy Dijk was er ook bij: 'We leven in een van de rijkste landen in de wereld en toch krijgen we het niet voor elkaar om iedereen van een fatsoenlijk inkomen te voorzien.' Hij pleit ervoor voedselbanken onnodig te maken: 'Alleen met fundamentele wijzigingen maken we écht het verschil voor heel veel mensen.'

> TESTEN EN VACCINEREN: MEER VRIJHEID ZONDER DWANG

Wat willen we niet

De SP wil geen tweedeling in de samenleving en geen enkele vorm van dwang voor mensen om zich te laten vaccineren. Daarom is de SP ook tegen een vaccinatiepaspoort als bewijs waarmee je kunt aantonen dat je gevaccineerd bent als voorwaarde voor toegang tot voorzieningen. Ook heeft op dit moment nog niet eens iedereen gelijke toegang tot een vaccin, veel mensen moeten nog lang wachten voordat zij aan de beurt zijn. Het zou dus sowieso oneerlijk zijn om op basis hiervan een onderscheid te maken. Daarom zijn wij *tegen een vaccinatiepaspoort*.

Wat willen we wel

De SP wil dat er goed gekeken wordt wat wél veilig kan. We verlangen er immers allemaal erg naar dat we weer, op een veilige manier, leuke dingen kunnen doen – zoals een festival of een ander groot evenement bezoeken. Ook is het voor ondernemers belangrijk dat er bekeken wordt wat de mogelijkheden zijn om op een veilige manier weer meer te kunnen doen. Zodat als straks veel mensen zijn gevaccineerd óf een negatief testresultaat hebben (als je geen vaccinatie wil of mag hebben), ons land snel veilig open kan. Dat is dus altijd een vrije keus, een cruciaal verschil. Daarom hebben we voorstellen in de Tweede Kamer gesteund die zich uitspreken tégen een vaccinatiepaspoort. Wij willen geen dwang of drang.

En we hebben een voorstel ingediend dat er ook binnen Europa geen onomkeerbare stappen hiertoe mogen worden gezet. We hebben de voorstellen gesteund die meer mogelijk maken met behulp van negatieve testbewijzen. Met een negatief testbewijs kunnen mensen aantonen dat zij onlangs (gratis) getest of gevaccineerd zijn en dus niet met het virus besmet zijn. In de gesteunde motie-Jetten wordt gesproken over een 'coronapaspoort'. Dit is dus iets anders dan een vaccinatiepaspoort, maar beter is om te spreken over een bewijs. Dit bewijs is wat ons betreft bovendien alleen te gebruiken voor niet essentiële activiteiten. Denk aan een festival bijvoorbeeld. Een dergelijk bewijs mag nooit vereist worden voor toegang tot noodzakelijke en algemene voorzieningen zoals onderwijs, zorg, openbaar vervoer en overheidsgebouwen.

De keuzes van de SP

Wij willen geen vaccinatiepaspoort, geen tweedeling in de samenleving en geen enkele dwang voor mensen om zich te laten vaccineren. Dit moet een eigen keuze zijn. De SP heeft zich uitgesproken vóór het voorstel om te kijken hoe je weer meer vrijheid kunt organiseren. Denk aan een groot evenement of feest. Want we willen natuurlijk ons hele land niet zó lang volledig op slot houden tot de laatste Nederlander die dat wenst zich heeft kunnen laten vaccineren.

foto Wikimedia

> AMSTERDAMSE HUISJESMELKER AAN DE KANT GEZET

In Amsterdam is een slechte verhuurder op een zijspoor gezet: de gemeente heeft het beheer overgenomen van een pand met huurders. De huurders waren al jarenlang de dupe van het wanbeheer door de eigenaar. Intimidatie, instortingsgevaar, lekkages en rattenoverlast: niets bleef de huurders bespaard. Nadat zelfs dwangsommen de eigenaar niet tot beter gedrag aanzetten, heeft SP-wethouder Laurens Ivens naar het middel 'beheerovername' gegrepen. Dat betekent dat na een moeilijk juridisch proces, de huisjesmelker wel eigenaar van het pand blijft, maar de overheid het beheer overneemt. De rekening van achterstallig onderhoud gaat gewoon naar de eigenaar. Ingewikkeld, want eigendom is volgens Ivens erg goed beschermd in de Nederlandse wet. Toch was het nodig dat de overheid nu eens echt ingreep. Ivens: 'We kiezen hiermee volop de kant van de bewoners die de dupe zijn geweest van jarenlange huisjesmelkerij.' Een overheid die er voor de mensen is: het is mogelijk.

WANHOPIGE SEKSWERKERS SCHREEUWEN OM STEUN

Bij privéhuis Zwols Pleziertje is het normaal gesproken een levendige bedoening. Sinds het uitbreken van de coronacrisis is dat wel anders. De verplichte sluiting heeft de vrouwen die er werken in grote problemen gebracht, vertelt eigenaar Priscilla van Limbeek. 'De overheid laat ons in de steek, mijn meiden vallen buiten de regelingen voor inkomensondersteuning.'

SEKSWERK OP EEN LEGALE en veilige manier laten plaatsvinden, met dat doel is in oktober 2000 het bordeelverbod in Nederland opgeheven. Dit maakte de weg vrij voor zaken als Zwols Pleziertje, waarvan Priscilla van Limbeek nu twee jaar de eigenaar is. Tot corona om de hoek kwam kijken liep het bedrijf erg goed. Zelf is Van Limbeek begonnen als jeugdhulpverlener in een vrouwengevangenis. Later had ze haar eigen erotiekzaak, om vervolgens een bedrijf in het sekswerk op te zetten. Bij Zwols Pleziertje werken normaal gesproken acht 'meiden', zoals Van Limbeek ze vol genegeheid noemt. Met dat aantal is het in de branche een van de kleinere huizen.

Een bedrijf in deze sector beginnen doe je niet zomaar. Van Limbeek weet nog goed wat er allemaal bij kwam kijken: 'Het is veel meer dan je even inschrijven bij de Kamer van Koophandel. Je vraagt een vergunning aan bij de gemeente, zij vragen dan waarom je het wil en dan komt de GGD testen. Vervolgens gaan ze met de meiden praten en wordt er streng gekeken naar je werkverleden. Dat vind ik prima! Als je een goede eigenaar bent dan is het weliswaar veelelend, al die rompslomp, maar uiteindelijk zal het je een worst wezen want je hebt niets te verbergen. Je hoopt dan dat de slechten bij die controles door de mand vallen. In de praktijk gebeurt dat helaas nog niet altijd.'

Vanaf het begin had Van Limbeek een helder doel voor ogen: 'Ik wil een lieve mama zijn voor de meiden en het zo prettig mogelijk voor ze maken. Ik heb zoveel respect voor de mensen die dit werk doen. Ga er maar aan staan! Daarom wil ik ervoor zorgen dat ze

in ieder geval met een fijn gevoel naar hun werkplek toe gaan. De meiden moeten het goed hebben bij mij. Zo komen we ook af van dat stigma van misbruik en mishandeling dat toch nog heerst.'

De weg naar dat doel toe werd ruw onderbroken toen de coronacrisis uitbrak. Net zoals andere sectoren en contactberoepen moest het Zwols Pleziertje verplicht sluiten en het werk staken. Maar, in tegenstelling tot andere krijgen bedrijven zoals die van Van Limbeek en haar medewerkers nauwelijks tot geen financiële ondersteuning vanuit de overheid. Hierdoor zitten ze nu al vele maanden zonder ook maar een euro inkomen.

'We betalen gewoon belasting'

Van Limbeek: 'Tijdens de allereerste coronagolf kreeg ik eenmalig 1000 euro, via de TOZO-regeling. Met dat geld red je het natuurlijk nooit om al je rekeningen te betalen, maar je kan wel wat proberen te schuiven. Ik legde al mijn rekeningen op een stapel en ben gaan bellen om betaalafspraken te maken. Dat gaat goed zolang bedrijven daar in meegaan. Bij de volgende regeling kwam er een partnertoets. Mijn man heeft een vaste baan en dus had ik geen recht op dat geld. Dit terwijl de huur van mijn zaak al hoger is dan zijn hele inkomen! Ondertussen is de situatie voor de medewerkers minstens zo erg. Dit komt door de speciale manier waarop veel sekswerkers geregistreerd staan en hun belasting betalen. Van Limbeek legt het uit: 'De meiden werken bij mij via een opting-in-regeling. Dat betekent dat ik de belasting voor ze betaal en zij daarna worden uitbetaald. Hierdoor hebben ze verder geen zorgen en ze krijgen

er ook netjes een loonstrookje van. Het grote voordeel is dat ze hierdoor in de anonimiteit kunnen blijven, in tegenstelling tot wanneer ze bij de KVK ingeschreven zouden staan. Het is bedacht voor de veiligheid, zorg en opvang – maar juist dat systeem keert zich nu tegen ze.'

Omdat de sekswerkers via de opting-in-regeling niet zelfstandig zijn maar ook niet in loondienst werken, vallen ze nu buiten elke regeling. Met het sluiten van hun werkplekken zijn hun inkomsten dan ook helemaal verdwenen. Het maakt Van Limbeek erg boos: 'De landelijke politiek heeft dit systeem bedacht. Ik betaal veel belasting voor de dames en dat merken ze ook in wat zij eraan overhouden als ik ze uitbetaal. Maar ze kiezen alsnog voor de veiligheid en bescherming van een plek als deze. Omdat zij netjes, legaal werken en gewoon belasting betalen, worden ze nu dubbel zo hard gepakt.'

Mensonterende omstandigheden

De nood bij de sekswerkers is in het hele land dan ook erg hoog. Het heeft geleid tot een sterke toename van illegale huisafsprake

Priscilla van Limbeek: 'De telefoon staat roodgloeiend.'

ken. Een zorgelijke ontwikkeling volgens Van Limbeek: 'Van mijn meiden is mij niet bekend dat ze nu buiten mij om afspraken zouden maken. Maar kijk je online dan staat het internet vol met sekswerkers die zich aanbieden voor afspraken thuis of in een hotel. Ik snap het, want ze moeten eten. Dus dat is het enige wat ze nog kunnen doen. Maar de verhalen die ik nu te horen krijg over de omstandigheden zijn walgelijk en mensonterend. De sekswerkers worden vernederd en misbruikt. Ze zijn in die situaties kwetsbaar en klanten maken daar misbruik van. Dat is zo ontzettend triest. Onze branche schreeuwt om hulp en zolang die er niet komt, winnen de slechte het van de goede.'

Die hulp lijkt er vanuit de regering voorlopig niet te komen. Volgens Van Limbeek heeft dat voor een groot deel te maken met het stigma dat er nog steeds is, ook in de politiek: 'We worden niet genoemd bij de persconferenties. Het is heel erg frustrerend dat alle contactberoepen weer aan het werk mogen behalve wij. Als we open zouden mogen dan biedt dat weer een beetje hoop in deze uitzichtloze situatie. We proberen te onderbouwen waarom het wel kan, maar we

worden afgewimpeld. Dit terwijl wij een stuk beter zijn in de uitvoering van hygiëneregels en sociale afspraken dan veel andere sectoren. Zo werken wij immers altijd al.'

Ook het beeld over wat er in de kamers van Zwols Pleziertje gebeurt is volgens Van Limbeek vaak erg scheef: 'Mensen hebben vaak ideeën die niet realistisch zijn. De meiden hebben hier niet alleen seks, ze zijn ook psycholoog en maatschappelijk werker tegelijk. Er zijn heel veel mensen die behoefte hebben aan die vertrouwensband, dat praatje en lijfelijk contact zonder dat het per se seks hoeft te zijn. Denk bijvoorbeeld aan mannen die weduwnaar zijn en die geen intiem contact willen omdat ze nog steeds het gevoel hebben dat ze daarmee hun vrouw bedriegen. Die hebben wel behoefte aan het huidcontact. Dan zijn er dus hele gesprekken, vaak over de vrouw die ze hebben verloren. De dame ligt dan lepelte lepelte met de klant en dat is het. Mensen hebben vaak geen flauw idee dat dat hier ook gebeurt.'

In deze tijd van social distancing en zo min mogelijk fysiek contact neemt die behoefte

Veel sekswerkers hebben financiële en psychische problemen door de lockdown en het uitblijven van steun

aan nabijheid volgens Van Limbeek alleen maar toe: 'Ik merk het aan de telefoon, die staat roodgloeiend. Het is echt bizar. Ik krijg vragen wanneer we weer opengaan, of ik misschien iets buiten de zaak om kan regelen. Sommige mensen bieden aan om het dubbele te betalen voor een afspraak. Ze zeggen dat ze de dames zo missen. Even een praatje waardoor ze hun ei kwijt kunnen. Vergeet niet dat sommige klanten alleen hier die fysieke aanraking en nabijheid hebben. Zij leven daarop.'

Koelkast met twee eitjes

Dat de situatie van 'haar meiden' ernstig is, blijkt ook wel als Van Limbeek vertelt over het contact dat ze nu nog met hen heeft: 'De meiden zijn vrij depressief. Ze weten niet meer waar ze het moeten zoeken. Ze hebben ook gewoon hun vaste lasten. Niet iedereen kan daar even goed mee omgaan. Een van hen is zwaar depressief en daar probeer ik veel tijd aan te besteden. Meer kan ik ook niet doen. We weten nu al van de vierde zelfmoord in de sector door deze problemen. Ik snap dat. Als ik mijn man niet had gehad dan had ik ook mijn huis niet kunnen betalen, dan had ik mijn kind geen eten kunnen

geven. De oplossing is niet zo moeilijk: er is financiële hulp nodig.'

Niet alleen de woonlasten zijn nu een probleem. Ook voor gewone boodschappen is nauwelijks geld. Van Limbeek: 'Ik was wat aan het kletsen met een meid en toen stuurde ze een foto van een koelkast met daarin alleen twee eitjes. Toen ben ik gebroken. Dat gaat me aan het hart. Iedereen heeft recht op eten. Toen heb ik gezegd: hier ga ik iets aan doen. Ik kan niet hun rekeningen betalen, want ik kan niet eens mijn eigen rekeningen betalen. Maar ik kan ze wel op andere manieren helpen.'

Om ervoor te zorgen dat haar medewerkers de komende maanden het hoofd boven water kunnen houden is Van Limbeek begonnen met het samenstellen van boodschappenpakketten: 'De buurman heeft een sportcafé. Dat is natuurlijk ook al tijden dicht. Ik krijg dan het drinken dat bijna over datum is, om onder de meiden te verdelen. Met een online doneeractie heb ik nu al meer dan 2500 euro opgehaald. Zelf kan ik er geen rekening van betalen, maar zo kan ik mijn meiden wel weer een paar maanden

voorzien van eten en dingen als shampoo. Dat vind ik fijn.'

Sekswerk is werk

Om de problemen echt op te lossen is er volgens Van Limbeek meer nodig: 'We willen van het stigma af. Het gaat om de erkenning dat wij er ook gewoon zijn. Sekswerk is werk. Een oprecht luisterend oor in de politiek zou al heel fijn zijn. Laat ze vragen stellen aan sekswerkers. Over hygiëne, over veiligheid en hoe het beter kan. Dat we het gevoel hebben dat er serieus met ons wordt omgegaan. En natuurlijk financieel. Geef genoeg, zodat iedereen kan overleven. Als je hoort wat er in de KLM is gestoken dan moet je janken. Verdeel het een beetje beter, zodat iedereen gewoon boodschappen kan doen. Het kan niet zo zijn dat de politiek een systeem met opting-in verzint en dat het zich dan op deze manier tegen ons keert. Terwijl ik nota bene als eigenaar verplicht ben om met dit systeem te werken.'

Dan rest alleen nog de vraag of Van Limbeek denkt dat haar bedrijf deze crisis gaat overleven. Dat hangt volgens haar volledig af van de schuldeisers: 'De bank wil me

'We willen van het stigma af, een oprecht luisterend oor in de politiek zou al een hele stap vooruit zijn'

geen lening geven, vanwege de sector waar ik in werk. Als ik nu open zou gaan dan start ik met een achterstand van 10.000 euro. Als de bedrijven die geld van mij krijgen willen meewerken, dan ga ik het redden. Als ze dat niet willen dan heb ik een probleem. Dan ben ik straks gewoon mijn huis kwijt, ben ik mijn zaak kwijt en kan ik de schuldsanering in met mijn man en dochter. Dat vind ik erg beangstigend.'

tekst Xander Topma
foto's Maurits Gemmink

SP STELT KAMERVragen VOOR HULP AAN SEKSWERKERS

De afgelopen tijd zijn veel berichten naar buiten gekomen over sekswerkers die in de financiële problemen zitten en tijdens de lockdown te maken krijgen met geweld. SP-Tweede Kamerleden Michiel van Nispen en Jasper van Dijk hebben vragen gesteld aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Justitie en Veiligheid.

De twee Kamerleden willen onder andere weten waarom sekswerkers die via opting-in werken geen financiële ondersteuning krijgen en of de ministers bereid zijn om speciale steunmaatregelen op te tuigen. Ook willen ze een toezegging dat sekswerkers niet beboet worden voor het uitoefenen van hun beroep wanneer ze aangifte doen van geweld of diefstal, zeker nu zij vanwege de lockdown in een extra kwetsbare positie terecht zijn gekomen.

LENTEKRIEBELS

Heel Holland wipt - met die titel is het Nederlands Kampioenschap tegelwippen 2021 gestart. Vorig jaar nog was het vooral een wedstrijd tussen Amsterdam en Rotterdam - er bestaat een filmpje met SP-wethouder Laurens Ivens met Ajax-sjaal die de aloude rivaliteit inzet voor groenere steden. Dit jaar dagen ook andere gemeenten elkaar uit.

Tussen de 61 deelnemende gemeenten zijn er heel wat derby's. Tegels vervangen door groen is goed voor de natuur, voor de waterafvoer en tegen de hitte in stedelijke gebieden. En je omgeving knapt er meteen van op. Nu niet meteen de stoep slopen; het gaat om tuin- en geveltuintegels.

Kijk op nk-tegelwippen.nl/

Oh ja, Rotterdam won...

foto Anke Teunissen / ANP©

ARNHEM NIET LANGER RATTENSTAD

Arnhemmers stemden vóór een SP-voorstel om het oneerlijke afvalbeleid af te schaffen. De praktijk van het afvalbeleid is nou eenmaal niet zo simpel als de theorie. SP'er Gerrie Elfrink: 'Dit is een overwinning van de volkswijken.'

NA EVEN RONDVRAGEN wordt snel duidelijk bij wie je moet zijn om wat vragen te beantwoorden over het afval-referendum in Arnhem. Het is allemaal de schuld van Gerrie, wordt er gegapt. Arnhemse SP'ers zijn in de stemming voor grapjes. Ondanks de verkiezingsuitslag. Want zij hadden nóg een verkiezingsuitslag: tegelijk met de Tweede Kamerverkiezingen konden Arnhemmers hun stem laten horen tijdens een referendum. En de SP won dat referendum. En dat, dat is dus de schuld van Gerrie.

Geld besparen

Gerrie Elfrink was tot een paar jaar geleden SP-wethouder in Arnhem. Nu is hij penningmeester van de landelijke SP én organisatiesecretaris van de SP Arnhem. Waar ging het referendum over? Elfrink: 'In 2019 is er nieuw afvalbeleid ingevoerd. GroenLinks wilde graag dat mensen gingen betalen per zak restafval. De theorie is dat je minder restafval in de restafvalcontainer krijgt, omdat mensen geld willen besparen. Ze zouden dan gemotiveerd zijn om minder restafval te produceren, bijvoorbeeld door hun koopgedrag aan te passen.'

Elfrink werd als wethouder al geconfronteerd met dit idee: 'Toen hebben we – laten we het constructief sceptisch noemen – gezegd geen bezwaar te hebben tegen een onderzoek of dit zou werken. De SP was er op dat moment al tegen, maar we willen ons altijd op de feiten baseren. Laat maar komen dat onderzoek. En zoals wij verwachtten, kwam daar uit dat het niet zo simpel was als de theorie. Toen is besloten dit plan in de ijskast te zetten.'

80 cent

'Toen de SP niet meer in de coalitie zat, besloot de GroenLinks-wethouder dat dat plan gewoon ingevoerd kon worden. En dus werd vanaf 2019 stapje voor stapje een nieuw systeem ingevoerd. Eerst de containers op slot. Toen kleinere kleppen op de containers, zodat er geen normale zakken meer in konden. En in de zomer van 2020 moest je betalen per afvalzak.' Elfrink legt uit hoe dat werkt: 'Je loopt met je – kleine – afvalzakje naar de container. Je houdt je pasje erbij, zodat de klep open kan en er geregistreerd wordt dat jij degene bent die een zak erin gooit. En nadien krijg je een

rekening van 80 cent.' Over dat stapje voor stapje later meer.

De problemen die door de SP en de verkenning voorspeld waren, kwamen al snel naar boven. Elfrink: 'Omdat je per zak betaalt, proppen mensen die zak veel te vol, waardoor de ingang verstopt raakt en er geen zakken meer bij kunnen. Dus wat doen veel mensen die net met hun afvalzak naar de container zijn gelopen en die hun zak niet kwijt kunnen? Die gooien 'm naast de container. Dat doen sommigen sowieso al. Voor mij persoonlijk is 80 cent voor één zak een bedrag dat te overzien is. Maar je moet niet onderschatten voor hoeveel mensen 80 cent wél een bedrag is waar ze twee keer naar kijken. Betalen voor die afvalzak of je kind morgen brood mee naar school? Kies maar.'

Genaaid

Juist in de volkswijken zagen de Arnhemse SP'ers het fout gaan: 'Daar wonen meer mensen voor wie 80 cent iets is om over na te denken. Maar er is nog meer. In wat men dan noemt de betere wijken hebben mensen ruimte voor rolbakken, bijvoorbeeld voor groenafval. Die kunnen ze buiten in de tuin neerzetten en de bakken worden netjes regelmatig geleegd. Maar niet in de volkswijken, waar hoogbouw overheerst. In je kleine appartement moet je dan een bak met groenafval in je keuken laten staan. Dus afval scheiden is al een groter probleem. Gewoon, praktisch.'

Handtekeningen ophalen was een eitje voor de actieve Arnhemse SP-afdeling

Het resultaat: Arnhem rattenstad. 'En kraaien- en meeuwenstad. Want mensen in de volkswijken voelden zich genaaid. Ook als ze het konden betalen, hadden ze weinig vertrouwen in het systeem, dat gemaakt was voor de dure wijken. En dus overal in de stad losse vuilniszakken. Waar ratten, katten en vogels aan knaagden; dan kwam de wind, waardoor het overal lag. Het was een ramp. Een andere oplossing voor mensen – en zeker niet alleen in de volkswijken – was dat ze restafval bij het plastic gooiden. Dan hoefden ze niet te betalen. Met als gevolg dat de gemeente méér moest betalen voor het verwerken van plastic afval, omdat het zo vervuild was met niet-plastic. Dus de voordelen – betere scheiding van afval, minder kosten, minder afval – waren er niet. En de volkswijken zagen eruit als een afvalberg.'

Elfrink moet lachen als hij zich herinnert dat de GroenLinks-wethouder ooit zei dat het systeem alleen ingevoerd zou worden als er draagvlak voor was. 'Dat was dus niet waar en vervolgens is het draagvlak voor afval scheiden alleen maar minder geworden.' Intussen werden bewoners georganiseerd, avonden en bijeenkomsten gehouden. Daar bleek wel hoe diep de verontwaardiging over het afvalbeleid zat.

Tip voor afdelingen

Tijd dus voor een referendum – een uitstekende manier om het gebrek aan draagvlak aan te tonen en de gemeente tot ander beleid te brengen. Toen de SP nog in het college zat, heeft de partij voor een betere 'referendum-verordening' gezorgd. Oftewel: de Arnhemse regels voor referenda zijn toen verbeterd. Eerst mochten er referenda worden gehouden over een beperkt aantal onderwerpen. Dat werd uitgebreid. Als je voldoende handtekeningen ophaalt, kun je nu over alles behalve de begroting een referendum aanvragen. Elfrink: 'Dit is ook een tip aan andere afdelingen: de referendum-verordening verbeteren lijkt bureaucratisch gedoe, maar je kunt er later veel plezier van hebben.'

Maar de tegenwerking door het college liet niet lang op zich wachten. Er is al gezegd dat het beleid in plakjes werd ingevoerd. Een referendum moet over een raadsbesluit gaan – en op deze manier was het besluit steeds zo'n klein stapje dat het geen zin had. Dus diende de SP een initiatiefvoorstel in. Over dát voorstel zou het referendum gaan. Met een trucje zorgde het college ervoor dat

'Kies maar: betalen voor die afvalzak, of je kind morgen brood meegeven naar school?'

de SP maar vier dagen had om de eerste 750 handtekeningen op te halen. Na een week-end waren het er al 1100. Geen probleem voor een actieve afdeling en boze bewoners. In de tweede ronde moesten er binnen zes weken 3000 handtekeningen binnengehaald worden. Na twee weken waren de Arnhemse SP'ers al klaar.

Gemanipuleerd

Toen kwam de informatiecampagne van het college. Elfrink: 'Ze hebben echt alles uit de kast gehaald. Ineens kwamen ze met een persbericht dat ze politicoloog Andre Krouwel hadden ingehuurd om een referendum-stemwijzer te maken. En inderdaad: die stuurde erg in de richting van nee stemmen ('ja' betekende vóór het SP-voorstel om te stoppen met dit afvalbeleid –red.). Het is echt niet oké dat een college, dat partij is in deze discussie, de opdrachtgever is voor een stemwijzer. Daarnaast stuurden ze alle Arnhemmers 'onafhankelijke' argumenten. Ze hadden zelf voor het gemak de ja-argu-

menten ingevuld. De vervuiling – een van de belangrijkste redenen voor mensen om ja te stemmen – hadden ze buiten beschouwing gelaten. En ze hadden de berekeningen gemanipuleerd, waardoor mensen het idee kregen dat ze bespaarden.'

Het mocht niet baten. De rattenstad stemde 'ja'. Elfrink: 'Gewonnen! Het is een overwinning van de volkswijken. Dat zie je ook terug in de uitslag. In hartje Presikhaaf (een volkswijk met veel hoogbouw –red.) stemt 84 procent ja. In de zogenoemd betere wijken stemt de meerderheid nee.' Feest vieren kan nog even niet, maar 'reken maar dat de SP dit met de bewoners gaat vieren als het weer kan,' aldus Elfrink.

De meerderheid van de partijen in de gemeenteraad heeft beloofd de uitslag te respecteren. •

tekst Diederik Olders • foto's SP Arnhem

LINKSVOOR **'BOKSEN IS MIJN ULTIEME UITLAATKLEP'**

Ankie Petersen (30), voorzitter van de SP Utrecht, laat zich niet snel gek maken. Ze combineert haar baan als architectuur-historicus bij Defensie met zelfstandig ondernemerschap. 'Mijn week verloopt vaak hectisch want ik doe altijd van alles tegelijk. Als zzp'er organiseer ik projecten en evenementen. Bijvoorbeeld rond herbestemming van leegstaande kerken. Je kunt er weer een dure horeca-voorziening in vestigen, maar je kunt ook kijken of de laagdrempelige buurtfunctie behouden kan blijven.'

tekst Daniël de Jongh
foto Karen Veldkamp

› **Een architectuur-historicus in een kazerne?**

'Je herinnert je misschien nog wel de vernietiging van historische beelden in Afghanistan door de Taliban. Of dat het Amerikaanse leger in Irak een basis aanlegde boven op een archeologische vindplaats. Landen zoals Nederland, die zijn aangesloten bij het Haags Verdrag van 1954, zijn verplicht om dat soort voorvallen te voorkomen en cultureel erfgoed zo goed als het kan te beschermen. Ik werk aan een handboek daarover voor officieren. Zij moeten voortdurend afwegingen maken. In conflictsituaties, waarin ook mensen in gevaar zijn. Ga er maar aan staan.'

› **Hoelang ben je al lid van de SP?**
'Sinds 2017, net na de verkiezingen.'

› **En meteen actief geworden?**

'Ja, al snel daarna deed ik mee aan acties voor verkeersveiligheid in Overvecht, waar ik samen met mijn vriend woon. Een typische uitbreidingswijk uit de jaren zestig, met

brede wegen waar flink geracet wordt. Door zulke SP-acties heb ik mijn wijk ook beter leren kennen. Want je trekt op met mensen van alle leeftijden, culturele achtergronden, beroepen, noem maar op. Ik heb er ook mooie nieuwe vriendschappen door opgedaan.'

› **Wat is je favoriete hobby?**

'Boksen. Niet in een fitnesszaal, waar je tegen zo'n zak staat te slaan. Maar op een boksschool, waar je technieken leert en tegen elkaar bokst. Dat is heel intensief, je kan echt even nergens anders aan denken: de ultieme uitlaatklep.'

› **Hoe komt jij je dagen door in coronatijd?**

'Met ups en downs. Het samen een biertje drinken of een hapje eten mis ik heel erg. Gelukkig heb ik wel een fijne werkplek met veel wandelplekken in de buurt, zowel thuis als op de kazerne. Ik weet echt wel dat veel mensen het in deze tijd moeilijker hebben dan ik.' •

CAMPAGNEMEDEWERKER JONGEREN

NATHALIE DE ROOIJ

Terwijl een commissie nog bezig is met een advies over hoe het verder moet met ROOD en de SP, zijn SP-jongeren volop actief. Om dat te coördineren is Nathalie de Rooij sinds 1 april contactpersoon voor jongeren in de SP.

NATHALIE DE ROOIJ woont in Heeswijk-Dinther en kent de SP door en door. Ze was SP-Tweede Kamerlid, met als onderwerpen vmbo, mbo en emancipatie. Ze was en is ervaringsdeskundige, want daarvoor en daarna werkte ze als docent. De Rooij: 'Ik sta al 22 jaar voor de klas. Tot voor kort in het speciaal voortgezet onderwijs, waar ik werk met leerlingen met gedrags- en psychiatrische problemen.' Ze richtte een SP-afdeling op, was in Tilburg afdelingsvoorzitter en zat een tijd in het partijbestuur. Nu werkt ze op het partijkantoor van de SP – althans, voorlopig vooral vanuit huis vanwege de lockdown.

De Rooij: 'Als campagnemedewerker jongeren houd ik me bezig met langlopende campagnes met jongeren. Als jongeren in een afdeling een idee hebben, dan kan ik kijken hoe ik kan helpen. Door het contact te regelen met het partijkantoor en eventueel bekostiging. Bijvoorbeeld: in de verkiezings-

campagne gingen SP-jongeren flyereren met zelfgemaakte woningtekort-flyers, gericht op jongeren. Ook plakten ze de poster *Waarom woont hier niemand?* op langdurig leegstaande panden. Ik kan een rol spelen bij dat regelen van die flyers en posters.'

Inspireren

De Rooij probeert ook te organiseren dat jongeren elkaar inspireren: 'Ik zorg dat jongeren aansluiting vinden bij jongeren uit afdelingen in de buurt. In april heb ik een zoom-overleg georganiseerd waar jongeren uit het hele land elkaar kunnen inspireren. Wat zijn leuke actie-ideeën?' Ook de lastige vragen wil De Rooij bespreken. Zoals de vraag na de verkiezingen: waarom stemden zo weinig jongeren op de SP? 'Nu is het de tijd om te luisteren naar jongeren. Wat missen ze? Wat zou hen meer aanspreken? En vanuit mijn ervaring als docent: vergeten we niet een grote groep jongeren, die uit het

Jongeren met vragen of ideeën, maar ook afdelingen die jongeren meer willen betrekken, kunnen terecht bij De Rooij via ndrooij@sp.nl

vmbo en het mbo? Uit de mbo-klas van een stagiaire met 20 leerlingen hadden er maar drie gestemd.'

Tijdens gesprekken met jongeren merkt ze dat diversiteit een belangrijk onderwerp is: 'Het idee dat we er voor iedereen zijn, vinden jongeren belangrijk. En blijkbaar missen ze die boodschap. Daar kunnen we wat van leren. Dat geldt dus ook als het gaat om de vraag of politiek actief zijn alleen voor hoogopgeleide jongeren is. Het antwoord van de SP daarop is natuurlijk nee.' •

tekst Diederik Olders

foto SP Zutphen

of stuur een brief naar Redactie Tribune •
Snouckaertlaan 70 • 3811 MB Amersfoort

Kwetsbaren eerst

In het rijke Westen is het beleid erop gericht zoveel mogelijk mensen te vaccineren. Maar tegelijk blijkt al enige tijd dat er daardoor voor een continent als Afrika vrijwel geen vaccins meer beschikbaar zijn. Een gemiddelde IC heeft daar, als het meezit, de beschikking over één beademingsapparaat. Zonder adequate medische zorg en vaccins zullen in Afrika dus honderdduizenden slachtoffers vallen door het coronavirus. Door ons egoïsme om alle vaccins voor onszelf op te eisen zadelen wij als rijke Westen een heel continent als Afrika met een enorm probleem op; zoals we steeds doen. Kijk naar de klimaatveranderingen, die door het rijke Westen worden veroorzaakt (ik reken China daar voor het gemak even bij) terwijl Afrika zucht onder de droogte en de overstromingen die wij daarmee veroorzaken. Deze houding van de rijke landen is ontstellend hypocriet. Zei minister De Jonge niet: "Eerst vaccineren we de kwetsbaren"?

Leo Martinus, Annen

Alles goed?

De Nederlandse kiezer heeft laten merken ziende blind te zijn, door het wanbeleid van de afgelopen kabinetten-Rutte te belonen met een grote overwinning. Het probleem is dat KLAARBLIJKELIJK: gepensioneerden het geen probleem vinden dat hun koopkracht al jaren achteruit gaat; chronisch zieken het prima vinden dat hun zorgkosten de pan uit stijgen; er nog niet genoeg voedselbanken en kledingbanken zijn; er ruim voldoende betaalbare huurwoningen zijn; het voor starters eenvoudig is om een betaalbaar koophuis te vinden; de mensen met lagere inkomens en uitkeringen tevreden zijn; mensen uit de publieke sector, als zorg, onderwijs, politie etc. geen verbeteringen in werkomstandigheden of salaris nodig vinden; sociale werkplaatsen niet nodig zijn; zzp'ers geen bescherming nodig hebben; mensen niet door de overheid klem gezet en uitgeknepen worden zonder kans op rechtsbescherming. Ik kan zo nog wel even doorgaan, je zou haast kunnen denken dat een partij als de SP overbodig is in een land waar alles zo goed gaat als in Nederland. Hopelijk komen mensen tot bezinning en gaan ze inzien dat die gedachte misschien toch niet zo goed is. We moeten en mogen de strijd tegen het onrecht niet opgeven.

Gerrit Vermeer, Hoogezand

DOORLOPENDE MACHTING BON OM LID TE WORDEN

naam : Socialistische Partij (SP)
adres : Snouckaertlaan 70
postcode : 3811 MB woonplaats: Amersfoort
land : Nederland incassant ID: NL86ZZZ403462460000
kenmerk machtiging (in te vullen door SP):
reden betaling : betaling contributie

Door ondertekening van dit formulier geeft u toestemming aan de SP om doorlopende incasso-opdrachten te sturen naar uw bank om een bedrag van uw rekening af te schrijven wegens contributie en aan uw bank om doorlopend een bedrag van uw rekening af te schrijven overeenkomstig de opdracht van de SP. Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen 8 weken na afschrijving contact op met uw bank. Vraag uw bank naar de voorwaarden.

Ja, ik word lid van de SP. Ik ontvang een welkomstgeschenk en bovendien krijg ik elke maand het nieuws- en opinieblad De Tribune in de bus. Ik kies voor de volgende kwartaalbijdrage:

€ 5,00 (minimum) € 7,50 € 10,00 € 12,50 € 15,00 anders: € _____

naam : _____
roepnaam : _____ voorletters: _____ m/v _____
adres + huisnr : _____
postcode : _____ woonplaats: _____
land : _____ geboortedatum: _____
email : _____
telefoon : _____ mobiel: _____
IBAN (rekeningnr.): _____ bank identificatie (BIC)*: _____
plaats en datum : _____ *geen verplicht veld bij Nederlands IBAN (rekeningnr)
handtekening : _____

Tribune april 2021

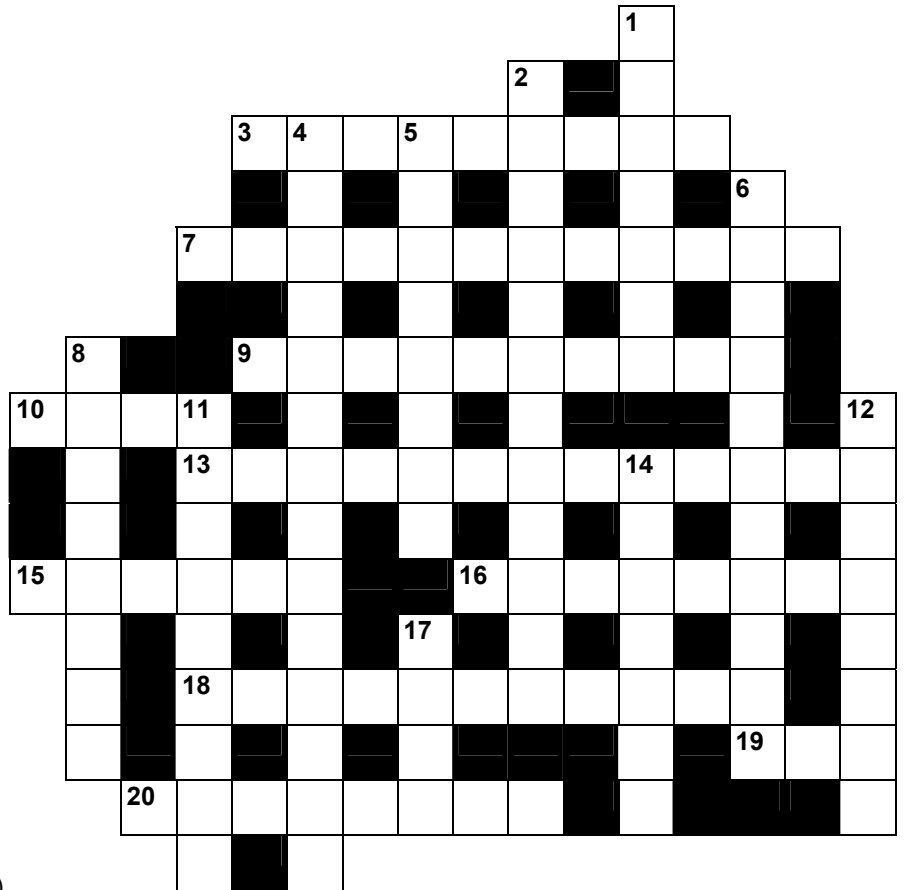
CRYPTOGRAM

Horizontaal

- 3 Het slagroom bereiden stevig overdrijven. (9)
 7 Zwaar geschut op het tennisveld. (12)
 9 Raambekleding bij Ikea gekocht? Dan is deze uiteraard te veel. (10)
 10 Oosters leraar heeft verward gegeten. (4)
 13 Verknipt de samenhang van zwachtels. (13)
 15 Doorgang vernauwt blik op de weg? (6)
 16 Zo zeg je al slingerend gedag. (8)
 18 Met briefje van BOA heb je extra voordeel. (11)
 19 Is tweezijdig uitvoerbaar op uw computer. (3, afk.)
 20 Beloning voor werk gaat tot hier en niet verder. (8)

Verticaal

- 1 Man is er alleen voor de opsmuk? (7)
 2 De juiste rijbaan gekozen? Dan ben je dichterbij de oplossing. (2,2,5,3)
 4 Mededeling aan het journaal: 'De bevalling verloopt voorspoedig.' (14)
 5 Bagage voor op properheid gestelde baby. (8)
 6 Arbeiderswijk is ook geschikt voor soldaten. (11)
 8 In deze wijk ontlast men met kapsones. (8)
 11 Tikt, uit protest, alleen na zonsondergang. (9)
 12 Dominee leest slechts uit een enkel bijbelboek. (8)
 14 Rooms voor peuters? (7)
 17 Behoorlijk naast de plank slaande weersgesteldheid. (4)

NUMMERPLAATJE

De puzzel bevat een aantal 'cellen' in een tabel, en een aantal omschrijvingen (in willekeurige volgorde) die naar de getallen (ook jaartallen, tel. nummers etc.) in de cellen verwijzen. Slechts een deel van alle vakjes is nodig om de puzzel op te lossen: maak de cellen van de correcte getallen zwart, en uiteindelijk zal een symbool verschijnen. Dit symbool vormt de oplossing. Omschrijvingen zijn veelal opzettelijk beperkt, en het zwartmaken van de verkeerde cellen zal het nóg lastiger maken. Veel plezier!
 Deze keer zijn alle getallen verbonden aan SProgressieve zaken.

66	#11	150	75	2021	727	3.1
06-12	<16	>3.2	22-10-'72	8/2/7	0.14 %	€19 min
45/2	.two	5+ (3x5)	Nr. 11	1x4x9	008	101 jr
Ch. 4	1918-1928	12-12-'17	50.740	1996	16.6 %	3D2
2010	2012	2017	Pag. 37	van 3 tot 5	-22°	FF00
FF XI	22 BC	BBC 2	13-12-'17	1-6-'21	11-12-'17	6-1-'21
75+	v.2c	Anno 1400	1-2-6	div 3	.0 (0)	7z

Omschrijvingen

- Online!
- Noem haar nu niet 'de dochter van'. In elk geval: aangetreden. /
- Geachte Fractie, ik treed terug. /
- Met Jan halen we er veel binnen (2006). /
- Geen verwantschap. /
- Wij stichten! /
- Lieve leden (2007). /

OPLOSSINGEN TRIBUNE MAART

CRYPTOGRAM

Horizontaal

- 2) Hangslot 5) Kegel 8) Cel 11) Voortschrijdend inzicht 13) Editie 14) Bekakt 15) Bergtocht 16) Laagspanning 17) Gevierd 18) Stadsmus 19) Knorrig 20) Toegang.

Verticaal

- 1) Vluchtschema 2) Huisgeest 3) Nachtbrakers 4) Schijnkennis 5) Klinkerbotsing 6) Gedicht 7) Marktpartij 8) Code 9) Noedel 10) Keukenprinses 12) Hitlijst.

SPIRAALTJE

De volgorde van de gezochte woorden in het dubbel-spiraaltje is:
 1) Fietsclub 2) Beleidsdeel 3) Legovogel 4) Landbezit 5) totalen
 6) niksnut 7) tekst 8) troon 9) nee 10) elf.

- a) Legovogel b) Luchthartig c) Gierwagen d) Notariaat e) tientje
 f) ecotaks g) serum h) motie i) elk j) kom.

De winnaar van de maarpuzzel 2021 is Els van der Markt uit Zoetermeer.

Stuur uw oplossing van een puzzel naar keuze vóór 28 april naar de puzzelredactie van de Tribune; Snouckaertlaan 70, 3811 MB Amersfoort of tribunepuzzel@sp.nl Vergeet u niet uw naam en adres te vermelden? Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een gesigneerd boek verloot uit de SP-boekenstal.

THEO DE BUURTCONCIERGE

